

Ämnesprov, läsår 2016/2017

Samhällskunskap

Bedömningsanvisningar

Årskurs

9

Kontaktuppgifter

Frågor om utformningen av och innehållet i provet i samhällskunskap i årskurs 9 kan ställas till följande personer vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik vid Göteborgs universitet:

Provansvarig

Anette Johansson

tfn: 031-786 2054

anette.johansson.3@gu.se

Projektledare

Arne Löfstedt

tfn: 031-786 2056

arne.lofstedt@gu.se

Frågor om provets genomförande kan ställas till den ansvariga för provet i samhällskunskap i årskurs 9 på Skolverket:

Hanna Karlsson

tfn: 08-527 332 45

hanna.karlsson@skolverket.se

Frågor om beställningar och utskick av provmaterialet kan ställas till tryckeriet:

Exakta Print

tfn: 040-685 51 10

np.bestallning@exakta.se

Innehållsförteckning

Inledning	4
Läsanvisning	4
1. Allmän information	5
Organisation av bedömningen på skolan	5
Delprovets utgångspunkter	5
Sammanställning av elevresultat	7
2. Bedömningsanvisningar	10
Läsanvisning	10
A1 Diskriminering	11
A2 Rättssäkerhet	12
A3 Fotboja istället för fängelse	14
A4 Ekonomiska begrepp	17
A5 Politiska begrepp	18
A6 Människor på flykt	19
A7 Det har blivit bättre i världen	22
A8 Konsekvenser av ekonomiska förändringar	25
A9 Sveriges befolkningsfördelning	26
A10 Migration	29
A11 Globalisering - hot eller möjlighet?	30
A12 Barnarbete	33
B1 Olika statskick i världen	36
B2 Europeiska unionen	37
B3 Om Sverige skulle gå ur EU	38
B4 Ett brott begås	41
B5 När fabriken lägger ner och flyttar utomlands	42
B6 Konsekvenser av ett beslut	45
B7 Orsaker till migration	48
B8 Den globala handeln	49
B9 Ungdomsarbetslöshet	52
B10 Konsekvenser av att jobba svart	53
B11 Media	55
B12 Lägga ut bilder på internet	56
3. Instruktioner för sammanställning till ett provbetyg	59
Sammanvägning till ett provbetyg	59
Instruktioner för inrapportering av provresultat	62
4. Kopieringsunderlag och webbmaterial	65
Övrigt webbmaterial	65
Kopieringsunderlag 1	66
Kopieringsunderlag 2	67

Inledning

På uppdrag av regeringen ansvarar Skolverket för samtliga nationella prov.

Syftet med de nationella proven är i huvudsak att

- stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning
- ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

De nationella proven kan också bidra till

- att konkretisera kurs- och ämnesplanerna
- en ökad måluppfyllelse för eleverna.

Det är rektorn som ansvarar för organisationen omkring provet på skolan och för att leda och fördela arbetet.

Läsanvisning

Det här häftet ska användas vid bedömningen av det nationella provet i samhällskunskap i årskurs 9. Häftet består av 4 kapitel. Inledningsvis finns information om bedömningen av provet (kapitel 1). Sedan följer anvisningar för att bedöma samtliga delprov (kapitel 2). Därefter finns ett kapitel med instruktioner för sammanvägningen till ett provbetyg (kapitel 3). Det avslutande kapitlet innehåller kopieringsunderlag och webbmaterial (kapitel 4).

1. Allmän information om bedömningen och betygssättningen av provet

Bedömningen av provet sker utifrån det röda häftet Bedömningsanvisningar. Dessa anvisningar utgår från grundskolans kursplan och kunskapskrav i ämnet samhällskunskap.

Bedömningsanvisningarna för de båda delproven bygger på principen att eleven samlar belägg genom att det i elevsvaren återfinns exempel på de bedömningsaspekter som gäller för uppgiften. Elevsvaren kan då visa belägg för de olika nivåerna E, C och A. Ett elevsvar kan inte få ”minuspoäng” om det innehåller fel eller brister utan det är endast de kvaliteter som efterfrågas och som återfinns i elevsvaren som ger belägg.

På det nationella provet i samhällskunskap i årskurs 9 sätts inga provbetyg på de enskilda delproven. Provbetyget bygger på elevens sammanlagda resultat på både delprov A och delprov B.

För sammanställning av elevresultat och uträkning av provbetyg används formulär för sammanställning av elevresultat som finns som kopieringsunderlag näst sist i detta häfte (kopieringsunderlag 1).

Organisation av bedömningen på skolan

Det är rektorn som ansvarar för organisationen omkring provet på skolan och för att leda och fördela arbetet.

För att skapa goda förutsättningar för en likvärdig och rättvis bedömning av provet kan man arbeta med sambedömning. Detta innebär att lärare tillsammans diskuterar och bedömer elevprestationer utifrån bedömningsanvisningarna. Sambedömning kan organiseras på olika sätt, till exempel genom att lärare bedömer elevers prestationer tillsammans eller genom att de diskuterar bedömningen gemensamt i efterhand. Sambedömning kan, förutom att bidra till likvärdighet, också utveckla lärares bedömarkompetens.

Det finns även möjlighet att lärare byter prov med varandra och bedömer andra än sina egna elevers prestationer.

Delprovets utgångspunkter

Tillsammans prövar delprov A och delprov B tre av de sex delarna av kunskapskraven som kunskapskraven i samhällskunskap är uppbyggda av. Nedan återfinns de sex delarna av kunskapskraven. Värdeorden som visar progressionen mellan de olika nivåerna har ersatts med /.../. Den fjärde delen av kunskapskraven saknar progression.

Första delen av kunskapskraven

Eleven har /.../ kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då /.../ samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett /.../ fungerande sätt.

Andra delen av kunskapskraven

Eleven kan föra /.../ resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då /.../ samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Tredje delen av kunskapskraven

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då /.../ samband med /.../ underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med /.../ resonemang och /.../ underbyggda argument och kan då i /.../ utsträckning växla mellan olika perspektiv.

Fjärde delen av kunskapskraven

Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen. Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.

Femte delen av kunskapskraven

Eleven har /.../ kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra /.../ resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.

Sjätte delen av kunskapskraven

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett /.../ fungerande sätt och för /.../ underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 9 2017 avser att pröva elevernas kunskaper mot första, andra och tredje delen av kunskapskraven. Innehållet är spritt över det centrala innehållet. Inget enskilt ämnesprov kommer att pröva alla delar, men över tid avser ämnesprovet i samhällskunskap att pröva alla. För att kunna uttala sig om elevernas kunskaper inom de delar som ämnesprovet är avsett att pröva, måste man ha ett större antal uppgifter på liknande områden. Det behövs således ett antal uppgifter av olika format inom samma område.

Bedömning av slutna och öppna uppgifter

Uppgifterna i provet består huvudsakligen av två uppgiftstyper: uppgifter med slutna svarsformat som eleverna besvarar genom att till exempel kryssa i en ruta och uppgifter med öppna svarsformat som eleverna besvarar med en egen text. I anslutning till de slutna svarsformaten anges de rätta svaren i bedömningsanvisningarna till respektive uppgift. I anslutning till de öppna uppgifterna anges i bedömningsanvisningarna ett antal aspekter som bedömningen ska utgå från. Bedömningsaspekterna sammanfattar vad läraren ska fästa avseende vid i bedömningen av respektive uppgift.

Återkommande bedömningsaspekter i samhällskunskap

I de olika uppgifternas bedömningsanvisningar används bedömningsaspekter för att särskilja de olika nivåerna. I bedömningsanvisningarna uttrycks ofta kvaliteten i resonemangen utifrån tre aspekter, genom förtydliganden (oftast i form av exempel, fakta eller konsekvensbeskrivningar), genom fördjupningar (oftast

i form av jämförelser eller perspektivbyten) samt genom antal (t. ex. minst två förklaringar). Antalet kan visa på ”bredd” i elevens kunskaper, förtydliganden och fördjupningar kan visa på ”djup”. I bedömningsanvisningarna är dessa tre aspekter åtskilda för att möjliggöra att enklare resonemang visar på en viss bredd men saknar djup. I mer utvecklade svar förväntas att bredden också motsvaras av djup i större omfattning.

Exempel på elevsvar med bedömningskommentarer

Det är bedömningsaspekterna som ska ligga till grund för lärarens bedömning. Syftet med elevsvarsexemplen är att konkretisera hur ett elevsvar kan motsvara bedömningsaspekterna för de olika nivåerna. Elevsvarsexemplen är valda för att åskådliggöra ett svar som uppfyller kriterierna för de olika nivåerna. Till varje elevsvarsexempel finns också en bedömningskommentar. Elevsvaren ska ses som ett stöd i bedömningsarbetet. Svaren kan se olika ut och ändå motsvara samma kravnivå.

Beräkning av belägg på uppgifter

Vid bedömningen av provet ska läraren i samband med varje uppgift identifiera de belägg för olika kravnivåer (nivå för E, C eller A) som går att urskilja i elevens svar. Olika uppgifter kan ge olika antal belägg. Det innebär att några uppgifter endast kan ge belägg för nivå E, andra uppgifter kan ge belägg för både nivå E och nivå C medan vissa uppgifter kan ge belägg för alla tre nivåer. Vilket antal belägg en uppgift kan ge illustreras i form av en matris i bedömningsanvisningen till respektive uppgift.

I elevhäftet uttrycks detta som:

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg för nivå E.

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg för nivå E och C.

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg för nivå E, C och A.

I de fall som elevens svar bedöms motsvara C eller A får eleven alltså också belägg för de underliggande kravnivåerna. Det innebär att om en elevs svar bedöms visa belägg för nivå A markerar läraren att det finns belägg för nivåerna E, C och A. På motsvarande sätt markerar läraren att det finns belägg för nivåerna E och C om en elevs svar bedöms motsvara nivå för C.

Sammanställning av elevresultat

När eleverna har gjort provet och läraren har bedömt detta ska elevernas resultat sammanställas i ”Formulär för sammanställning av elevresultat”. Detta finns som kopieringsunderlag på s. 66 i detta häfte. I formuläret ska resultaten på de enskilda uppgifterna på de båda delproven räknas samman och summeras till ett samlat provbetyg för varje elev. Instruktioner för hur formuläret ska fyllas i finns i kapitel 3 ”Instruktioner för sammanvägning till ett provbetyg”.

I 2017 års prov prövas följande delar av kunskapskraven

Betyget E	Betyget C	Betyget A
<p>Eleven har grundläggande kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då enkla samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett i huvudsak fungerande sätt.</p>	<p>Eleven har goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då förhållandevis komplexa samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett relativt väl fungerande sätt.</p>	<p>Eleven har mycket goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då komplexa samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett väl fungerande sätt.</p>
<p>Eleven kan föra enkla resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då enkla samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.</p>	<p>Eleven kan föra relativt väl utvecklade resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då förhållandevis komplexa samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.</p>	<p>Eleven kan föra välutvecklade och nyanserade resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då komplexa samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.</p>
<p>Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv, och beskriver då enkla samband med enkla och till viss del underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med enkla resonemang och till viss del underbyggda argument och kan då i viss utsträckning växla mellan olika perspektiv.</p>	<p>Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv, och beskriver då förhållandevis komplexa samband med utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med utvecklade resonemang och relativt väl underbyggda argument och kan då i förhållandevis stor utsträckning växla mellan olika perspektiv.</p>	<p>Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv, och beskriver då komplexa samband med välutvecklade och väl underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med välutvecklade resonemang och väl underbyggda argument och kan då i stor utsträckning växla mellan olika perspektiv.</p>

På nästa sida följer en redovisning av vilka delar av kunskapskraven de olika uppgifterna är avsedda att pröva och vilka nivåer elevsvaren kan nå.

Sammanställning av nivåer och del av kunskapskrav

Delprov A	Uppgiften prövar nivå			Uppgiften prövar del av kunskapskrav		
	E	C	A	Första	Andra	Tredje
A1	X	X		X		
A2	X	X	X	X		
A3	X	X	X			X
A4	X	X	X	X		
A5	X	X	X	X		
A6	X	X	X		X	
A7	X	X	X		X	
A8	X	X	X	X		
A9	X	X	X	X		
A10	X	X	X	X		
A11	X	X	X			X
A12	X	X	X			X

Delprov B	Uppgiften prövar nivå			Uppgiften prövar del av kunskapskrav		
	E	C	A	Första	Andra	Tredje
B1	X	X		X		
B2	X	X	X	X		
B3	X	X	X		X	
B4	X	X	X	X		
B5	X	X	X		X	
B6	X	X	X			X
B7	X	X	X			X
B8	X	X	X		X	
B9	X	X	X		X	
B10	X	X	X	X		
B11	X	X	X	X		
B12	X	X	X			X

2. Bedömningsanvisningar

I det här kapitlet finns anvisningar för bedömningen av delprov A och B.

Läsanvisning

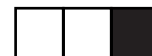
Bedömningsanvisningen för en uppgift med öppet svarsformat börjar med att återge uppgiftsformuleringen så som den ser ut i elevhäftet. Efter uppgiftsformuleringen visas vilken del av kunskapskraven som uppgiften bedöms utifrån. Sedan följer de bedömningsaspekter som används vid bedömningen och i matrisen redovisas hur dessa aspekter ska fullföljas för att de olika nivåer som elevsvaren kan nå ska uppfyllas. Alla punkter för en nivå måste vara uppfyllda för att svaret ska anses motsvara nivån.

Till vissa uppgifter med öppet svarsformat återfinns också exempel på relevanta orsaker/anledningar/konsekvenser etc. i förhållande till uppgiften. Dessa exempel ska inte ses som en komplett lista utan snarare som ett stöd för läraren att hitta nivån. Om det vid bedömning av utprövningar visat att det finns risk för felbedömning av vissa typer av elevsvar så återfinns detta under rubriken ”Vanliga orsaker till att svar inte når nivå för E”.

För att exemplifiera de olika nivåerna återfinns också autentiska elevsvar med en bedömningskommentar till varje elevsvar.

Bedömningsanvisningen för en uppgift med slutet svarsformat börjar med att återge själva uppgiftsformuleringen så som den ser ut i elevhäftet samt de rätta svaren. Efter uppgiftsformuleringen och de rätta svaren visas vilken del av kunskapskraven som uppgiften bedöms utifrån. Under rubriken ”Progression” beskrivs sedan hur elevsvaren ska bedömas och en tabell visar antalet rätt som krävs för att de olika nivåer som uppgiften går att få belägg för.

A1 Diskriminering

Formulering av uppgiften och rätta svar

Markera med kryss om alternativen är exempel på diskriminering enligt svensk lag (Ja) eller inte (Nej)!

Ja Nej

☒	☐	Att en elev som sitter i rullstol inte får vara med på idrotten i skolan.
☐	☒	Att ha kepsförbud i skolans samlingslokal.
☒	☐	Att en arbetsgivare anställer någon med sämre meriter (t. ex. betyg) och svenskt namn istället för någon med bättre meriter och utländskt namn.
☐	☒	Att inte ha möjlighet att välja skola efter intresse.
☐	☒	Att en elev får sänkt betyg på grund av sämre resultat på proven under terminen.
☒	☐	Att personalen på en restaurang slänger ut ett homosexuellt par.
☐	☒	Att matsalen på äldreboendet inte serverar två olika lunchalternativ.
☒	☐	Att bli uppsagd från jobbet på grund av graviditet.
☐	☒	Att elever som slutat på skolan inte får vara på skolan utan tillåtelse.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Progression

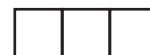
Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om den rättsliga strukturen och diskrimineringsgrunder i Sverige, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning.

Om en elev sätter två kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt.

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-7	E
8-9	C

A2 Rättssäkerhet

Formulering av uppgiften

Beskriv olika orsaker till varför personer som är misstänkta för ett grövre brott alltid får hjälp av en försvarsadvokat!

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta orsaker till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat
- förtydliganden i form av exempel eller fakta

Begreppsanvändningen prövas i och med att begreppen som finns i uppgiftsformuleringen samt i rutan måste förstås för att eleven ska kunna lösa uppgiften.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant orsak till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant orsak till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat. • Av de angivna orsakerna förtydligas minst en med hjälp av exempel eller fakta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta orsaker till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat. • Av de angivna orsakerna förtydligas minst två med hjälp av exempel eller fakta.
<p>Exempel på relevanta orsaker Försvarsadvokat tilldelas för att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • en rättvis påföljd ska utdömas. Anledningarna kan då beröra rättvisa, minskad risk att bli oskyldigt dömd, att den åtalade ska ha någon som för ens talan. • det är en mänsklig rättighet, alla är lika inför lagen och lika mycket värda. 		

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant orsak till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat.

Exempel på elevsvar

För att alla har rätt att försvara sig de har också rätten att få berätta sin "historia". Utan advokat skulle inte rättegången gå rätt till.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller en relevant orsak till varför misstänkta har rätt till en försvarsadvokat då eleven beskriver att alla har rätt att försvara sig och berätta sin historia. Svaret innehåller ett konstaterande om att rättegången annars inte skulle gå rätt till men detta är inget som förtydligar svaret.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst en** relevant orsak till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat.
- Av de angivna orsakerna förtydligas **minst en** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på elevsvar

I Sverige så har man rätt till en försvarsadvokat. De kan inte med hjälp av en försvarsadvokat slippa ett straff men advokaten kan vara där och se till att domen blir rättvis och att personen inte får ett värre straff än vad han förtjänar. Det spelar ingen roll om vad du gjort utan du har fortfarande rätt till att få det straffet du förtjänar, alltså varken mindre eller större straff. En försvarsadvokat hjälper till med detta. Försvarsadvokaten ser till att du får ett så rättvist straff som möjligt.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller en relevant orsak till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat, att försvarsadvokaten ska ”se till att domen blir rättvis”. Orsaken förtydligas genom att eleven beskriver att advokatens uppgift inte är att se till att personen slipper straff utan att personen inte får ett värre straff än den ”förtjänar”.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta orsaker till att misstänkta har rätt till en försvarsadvokat.
- Av de angivna orsakerna förtydligas **minst två** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på elevsvar

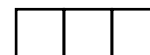
Om landet är en demokrati och rättsstat som innebär att inga brott eller straff får dömas/ ges fören det har gått igenom en domstol där alla inblandade som brottsoffer, åklagare, vittnen, försvarsadvokat har fått sagt sitt om brottet som skett. Men varför ska då alla misstänkta för ett grövre brott alltid få hjälp av en försvarsadvokat? Jo för att om man är misstänkt finns det misstankar att det är just den personen som begått brottet. Men att då bara döma personen på en gång vore inte att följa rätts säkerheten som innebär att alla har rätt till en rättvis rättegång. Därför ska personer få ha en försvarsadvokat

för att kunna få fram belägg för att hon/ han är oskyldig. Då hade både åklagaren som anklagar och försvarsadvokaten fått sitt sagt och båda sidorna av brottet lyfts fram vilket gör att den misstänkte kan frisläppas om det nu blir så. Det vore ju fruktansvärt om någon döms för ett mord och sedan visar det sig att det var helt fel person, att denne till exempel var utomlands när mordet skedde. Det är därför det är bra att ha en försvarsadvokat som kan granska upp mot argument som exemplet att den misstänkte inte befann sig i samma land som dödsoffret etc. Detta ha en försvarsadvokat kan även hjälpa till att göra ett eventuellt straff mildare just pga motargumenten samt att det kan kännas tryggare för den misstänkte att ha någon som står vid sin sida och kan tala för en. Det är ju inte alltid så lätt att prata för en sak om alla i domstolen skulle vara emot en. Då blir det inte rättvist, ingen rätts säkerhet. Alla ska få sin åsikt hörd, t.o.m den misstänkte. Annars får denne inte lika förutsättningar och inte samma mänskliga rättigheter.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta orsaker. Den första är; i en demokratisk rättsstat döms ingen utan att alla inblandade har fått ge sin bild av brottet. Detta förtydligas med att en försvarsadvokat kan granska argumenten samt ge belägg för att den misstänkte inte är skyldig till brottet. Den andra orsaken är; att försvarsadvokaten hjälper den misstänkte att få ett rimligt straff. Detta förtydligas med att lyfta fram vikten av att känna sig trygg och rättvist bemött ”Annars får denne inte lika förutsättningar och inte samma mänskliga rättigheter”.

A3 Fotboja istället för fängelse

Formulering av uppgiften

Resonera om vilka fördelar och vilka nackdelar det kan finnas med att döma brottslingar till fotboja istället för fängelse!

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband med **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl underbyggda** resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang och **till viss del/relativt väl/väl** underbyggda argument och kan då **i viss/förhållandevis stor/stor utsträckning** växla mellan olika perspektiv.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta fördelar och nackdelar med att döma brottslingar till fotboja istället för fängelse
- förtydliganden i form av exempel, fakta eller konsekvenser
- resonemang om fördelar och nackdelar på både individ- och samhällsnivå

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant fördel och minst en relevant nackdel med fotboja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller sammanlagt minst tre relevanta för- och nackdelar med fotboja varav minst en är fördel och minst en är nackdel. • Svaret förtydligar minst en fördel och minst en nackdel med exempel, fakta eller konsekvenser. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta fördelar och minst två relevanta nackdelar med fotboja. • Svaret förtydligar sammanlagt minst tre av fördelarna och nackdelarna med exempel, fakta eller konsekvenser. • Svaret innehåller resonemang som berör både individ- och samhällsnivå.
Exempel på relevanta fördelar <ul style="list-style-type: none"> • Kan fortsätta betala skatt • Samlar inte alla kriminella på ett ställe • Fängelseplatser används till brottslingar som har begått grova brott • Kan fortsätta jobba eller studera • Kan träffa sin familj • Kan vara kvar i samhället • Blir inte stämplad för att ha suttit i fängelse 		Exempel på relevanta nackdelar <ul style="list-style-type: none"> • Jobbigt för brottsoffer eftersom man kan stöta på brottslingen • Det är inte tillräckligt avskräckande • Kan fortfarande stöta på andra kriminella • Känns inte som ett allvarligt straff • Kan lättare begå nya brott • Fängelse upplevs som att samhället blir tryggare

Vanliga anledningar till att elevsvar inte når E

Svaret jämför inte fotboja med fängelsestraff utan med att fria den dömda. Svaret anger en fördel som sedan vänds till en nackdel, t. ex. ”kan fortsätta betala skatt” vänds till ”kan inte fortsätta betala skatt om man hamnar i fängelse”.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant fördel och **minst en** relevant nackdel med fotboja.

Exempel på elevsvar

att man kan vara mer fri och det finns inga vakter eller fångar som kan skada dig, man slipper att betala för fången, att det kan finnas en sture risk för att rymma

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre relevanta fördelar och en relevant nackdel med fotboja. Fördelarna är ”att man kan vara mer fri”, ingen fånge kan skada dig samt att det är billigare. Nackdelen är att det är risk för rymning.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller sammanlagt **minst tre** relevanta för- och nackdelar med fotboja **varav** minst en är fördel och minst en är nackdel.
- Svaret förtydligar **minst en** fördel och **minst en** nackdel med exempel, fakta eller konsekvenser.

Exempel på elevsvar

Fördelarna med att döma brottslingar till fotboja är att man fortfarande kan ha kontakt med sin familj och man kan fortfarande jobba för att försörja sig, man får ändå inte vara ute på ex: fredag eller lördagskvällar då det brukar hända saker, så man får ändå vara social och träffa kompisar och jobba men man får inte vara ute för mycket men om man bryter mot reglerna så åker man in i fängelse. Nackdelarna med fotboja är att man kan utnyttja det och att man inte bryr sig riktigt. Man inte tänker att det inte är så allvarligt straff och att det man gjorde inte heller var så allvarligt och då så kanske man gör något liknande igen eller att någon kompis till den personen som gjorde brottet gör något liknande eftersom att han/ hon vet att man inte får så allvarligt straff och om man nu behöver ex pengar så bryr man sig kanske inte så mycket om att man får fotboja eftersom man fortfarande får träffa kompisar osv.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta fördelar och en relevant nackdel med fotboja. Fördelarna är att brottslingen kan träffa sin familj och vara social samt fortsätta arbeta. Att det är lättare att vara social förtydligas med exemplet att man får ”träffa kompisar och jobba men man får inte vara ute för mycket men om man bryter mot reglerna åker man i fängelse” .

Nackdelen är att straffet inte anses tillräckligt allvarligt för att avskräcka brottslingar, denna nackdel förtydligas med exemplet ”vet att man inte får så allvarligt straff och om man nu behöver ex pengar så bryr man sig kanske inte så mycket om att man får fotboja eftersom man fortfarande får träffa kompisar osv”.

Svaret beskriver också att det skulle vara en nackdel att fotbojan kan utnyttjas och att man inte bryr sig riktigt. Denna nackdel är för otydlig för att kunna bedömas som relevant.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta fördelar och **minst två** relevanta nackdelar med fotboja.
- Svaret förtydligar sammanlagt **minst tre** av fördelarna och nackdelarna med exempel, fakta eller konsekvenser.
- Svaret innehåller resonemang som berör **både** individ- och samhällsnivå.

Exempel på elevsvar

En nackdel kan vara att man endast vet var den dömda befinner sig (med hjälp av fotbojan), och inte vad han/hon gör. Detta kan leda till ytterligare brottsligheter orsakade av denna brottsling detta är en av de främsta anledningarna till att man hellre bör separera brottslingen från samhället. En annan anledning till att hålla brottslingen från samhället (genom fängelsestraff) är att avskräcka resten av alla i samhället, att behålla deras trygghet, så att säga. Även om han med fotbojan inte är på "fri fot", finns han fortfarande där, vilket kan skapa en oro och rädsla i omgivningen.

En mycket positiv grej med fotboja är att den dömda kan fortsätta arbeta under sitt straff. Det gynnar samhället, men framförallt brottslingen själv. Hamnar man i fängelse i några år är det mycket svårt att återuppta ett normalt liv igen efteråt, även på arbetsfronten. Att ha ett fängelsestraff på sitt CV är förödande när man ska söka jobb, och det är även väldigt svårt att få behålla sitt jobb under tiden man sitter inne, dvs att få tillbaka det när man avtjänat det, några år senare. Fotboja är även ett väldigt bra sett att behålla sina relationer, framförallt med familjen. Det är lätt att ens "nära och kära" tappar förtroende och tillit för en efter ett fängelsestraff, vilket inte är så konstigt eftersom man knappt träffat personen under dessa år. Det är väldigt lätt att man även omedvetet ändrar sin personlighet efter att sitta instängd under en så lång period. Ett riktigt långt fängelsestraff kan även leda till att brottslingen inte hänger med i samhällets utveckling, t ex inom teknologin, och tappar sin allmänbildning

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta nackdelar och tre relevanta fördelar med fotboja. Nackdelar: man vet inte vad den dömda gör och det kan skapa oro i omgivningen. Fördelar: den dömda kan fortsätta arbeta, kan behålla sina relationer, lättare hänga med i samhällsutvecklingen. Båda nackdelarna förtydligas, den första med konsekvensen: "Detta kan leda till ytterligare brottsligheter." Den andra nackdelen förtydligas med att brottslingen fortfarande är närvarande i samhället och att fängelsevistelse hade gjort samhället mer tryggt. De två första fördelarna förtydligas, fortsatt arbete förtydligas genom att ställa det i kontrast till ett fängelsestraff. "Att ha ett fängelsestraff på sitt CV är förödande när man ska söka jobb, och det är även väldigt svårt att få behålla sitt jobb under tiden man sitter inne". Den andra fördelen att behålla sina relationer förtydligas med "Det är lätt att ens "nära och kära" tappar förtroende och tillit för en efter ett fängelsestraff, vilket inte är så konstigt eftersom man knappt träffat personen under dessa år". Svaret har med både individ- och samhällsnivå genom att lyfta fram individens möjlighet att fortsätta jobba och behålla sina relationer. Samhällsnivån kommer även fram i resonemanget kring ett tryggt samhälle.

A4 Ekonomiska begrepp

--	--	--

Formulering av uppgiften och rätta svar

Läs först igenom alla begrepp och fyll sedan i det begrepp som passar bäst i varje mening!

- a) Den som är arbetslös har ofta rätt till **arbetslöshetsersättning**.
- b) Lön innan att skatten dras kallas **bruttolön**.
- c) För barn upp till och med 15 år betalas **barnbidrag** ut till vårdnadshavaren.
- d) Den som sommarjobbar och tjänar mer än 18739 kronor* det året måste betala **inkomstskatt**.
- e) När man köper en vara, exempelvis ett nytt tv-spel i en affär betalar man en skatt som kallas **moms**.
- f) I Sverige har Systembolaget **monopol** på alkoholförsäljningen.
- g) Familjer som har svårt att betala sin hyra kan ansöka om **bostadsbidrag**.
- h) I din **deklaration** redovisar du hur mycket du har tjänat och det räknas ut hur mycket skatt som du ska ha betalat in.
- i) När det bara finns ett fåtal företag inom samma bransch, t. ex. bensinbolag, kallas det **oligopol**.
- j) En del av statens skatteintäkter används till att ge **utlandsbistånd** till fattiga länder.
- k) Om man får betalt för ett arbete utan att deklarerat och betala skatt för inkomsten brukar det kallas **svartarbete**.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

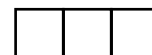
Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om ekonomiska strukturer, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning.

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-7	E
8-9	C
10-11	A

A5 Politiska begrepp

Formulering av uppgiften och rätta svar

Kryssa för den förklaring som passar bäst ihop med de olika begreppen!

- a. **Lobbygrupp** Intressegrupp som jobbar för att påverka beslut
- b. **Opinion** Medborgares åsikter i en fråga
- c. **Konstitution** Lagar för hur ett land ska styras
- d. **Republik** Ett land där statschefen väljs
- e. **Oppositionspartier** De riksdagspartier som inte sitter i regeringen
- f. **Korruption** Att muta en politiker
- g. **Votering** Omröstning för att besluta i en fråga
- h. **Parlament** Folkvald församling
- i. **Proposition** Förslag från regeringen
- j. **Fullmäktige** Den folkvalda församling som tar beslut i kommun, landsting/
region
- k. **Departement** Del av regeringens administrativa organisation
- l. **Minoritetsregering** En regering som inte har majoritet i riksdagen

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett i **huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

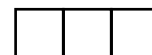
Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om svensk politik, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning.

Om en elev sätter två eller fler kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt. Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
7-8	E
9-10	C
11-12	A

A6 Människor på flykt

Formulering av uppgiften

Vad påverkar människor att fly? Beskriv orsaker (1-4 st.) till att människor flyr!

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband i form av orsaker som påverkar människor att fly
- förtydliganden i form av exempel eller fakta

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre relevanta orsaker som påverkar människor att fly. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre orsaker som påverkar människor att fly. • Av de angivna orsakerna förtydligas minst två med hjälp av exempel eller fakta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst fyra orsaker som påverkar människor att fly. • Av de angivna orsakerna förtydligas minst tre med hjälp av exempel eller fakta.
<p>eller</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en orsak som påverkar människor att fly. • Av de angivna orsakerna förtydligas minst en med hjälp av exempel eller fakta. 		
<p>Exempel på relevanta orsaker</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fattigdom • Krig • Svält • Förföljelse • Möjligheter till utbildning • Konflikter och/eller förföljelse av beväpnade grupper (t.ex. IS) • Klimatförändringar • Man kan se hur bra andra har det (Internet) 		

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta orsaker som påverkar människor att fly.

eller

- Svaret innehåller **minst en** orsak som påverkar människor att fly.
- Av de angivna orsakerna förtydligas **minst en** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på elevsvar

Exempel 1: *Krig, fattigdom, förföljelse, religion*

Exempel 2: *Krig kan få folk att fly. De är rädda för deras barns liv och måste bort från sitt land. De söker ett nytt bättre liv i ett annat land. En ny start. Folket känner sig rädda och vill fly från faran.*

Bedömningskommentar till exemplet

Exempel 1: Svaret listar fyra relevanta orsaker men förtydligar dem inte.

Exempel 2: Svaret innehåller en relevant orsak, krig, och denne förtydligas med förklaringen att de som flyr är rädda, fruktar för sina barns liv och vill bort från faran.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst tre** orsaker som påverkar människor att fly.
- Av de angivna orsakerna förtydligas **minst två** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på elevsvar

En stor faktor är att det är krig i deras hemland, dem tar då hellre chansen att dö på medelhavet och få sitt barn i säkerhet än att bo kvar i ett land som föräldrarna inte anser är ett bra land att växa upp i. En annan faktor kan vara att dem känner sig hotade i sitt hemland och kanske t.o.m. är förföljda, dem kommer då till ett annat land och ber om tillstånd att få bosätta sig där, dem kanske också begär att få extra skydd tills det att de, inte känner sig hotade längre. En annan faktor kan vara att omständigheterna helt enkelt är för dåliga, levnadsstandarden är för låg.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre orsaker, krig, förföljelse och levnadsstandard. Två av orsakerna förtydligas med hjälp av exempel. Krig förtydligas genom beskrivningen att man ”tar då hellre chansen att dö på medelhavet och få sitt barn i säkerhet än att bo kvar”.

Den andra orsaken förtydligas då svaret beskriver att man flyr för att man är förföljd i sitt hemland och då begär att få bosätta sig i ett annat land och få skydd där. Den tredje orsaken, levnadsstandard, förtydligas inte.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst fyra** orsaker som påverkar människor att fly.
- Av de angivna orsakerna förtydligas **minst tre** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på elevsvar

Människor flyr av många olika faktorer. Men man flyr ju i första hand för att få ett bättre liv för ens familj. Det kan vara krig eller osäkert i deras land så att det enda valet som finns för att överleva är att fly. Kriget kan ha orsakats av politiken. Många flyr också ifrån deras länder om landet är en diktatur och man har egna åsikter som är "olagliga" inom diktaturen. Många flyr även för möjligheternas skull. Man behöver pengar och/eller sjukvård som inte landet erbjuder utan man måste fly för att kunna försörja sin familj och ge de den sjukvård de behöver. Just nu så flyr även många människor på grund av rädsla, rädslan att bli dödad av olika folkgrupper i deras samhällen såsom ISIS. Man kan även fly om vädret inte är rätt så man inte kan sköta om självhushållning som utan behöver bättre väder så man kan t. ex. sköta bondgården. Utbildningen är också en faktor, skolan kan vara dyr och man vill att sina barn ska lyckas i livet och flyr då till ett land som t. ex. Sverige och har gratis skolgång.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller sex orsaker som påverkar att människor flyr, dessa är möjligheter till ett bättre liv, krig, politik i landet, utbildningsmöjligheter, rädsla och väderförändringar. Fem av dem förtydligas med exempel. Möjligheter till ett bättre liv förtydligas med exemplen sjukvård och försörjning. Politiken förtydligas med "man har egna åsikter som är 'olagliga' inom diktaturen". Utbildningsmöjligheter förtydligas med fakta att "skola kan vara dyr och man vill att barnen ska lyckas i livet och flyr då till ett land som t. ex. Sverige som har gratis skolgång". Rädsla som orsak till flykt förtydligas med exemplet om IS och väderförändringarna med exemplet att det inte längre går att försörja sig själv, "man behöver bättre väder så man kan t. ex. sköta bondgården".

A7 Det har blivit bättre i världen

Formulering av uppgiften

Resonera om vilka orsaker (2-4 st.) det kan finnas till att läget i världen har blivit mycket bättre!

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband, i form av orsaker, som förklarar varför läget i världen har blivit bättre
- förtydliganden i form av exempel eller fakta

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta orsaker till att läget i världen har blivit bättre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre relevanta orsaker till att läget i världen har blivit bättre. • Av de angivna orsakerna förtydligas minst två med hjälp av exempel eller fakta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst fyra relevanta orsaker till att läget i världen har blivit bättre. • Av de angivna orsakerna förtydligas minst tre med hjälp av exempel eller fakta.
Exempel på relevanta orsaker <ul style="list-style-type: none"> • Handel • Kunskapsutbyte • Kunskap kring hälsa, vaccination, bättre sjukvård • Demokratiutveckling 		<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap kring odling, jordbruk • Färre krig • Bättre teknik • Utbildning

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst två** relevanta orsaker till att läget i världen har blivit bättre.

Exempel på svar

Det finns olika anledningar, men en stor anledning är att människorna är mer välmående. Det finns bättre sjukvård och en större del av befolkningen har tillgång till mat, vatten och tak över huvudet. Många länder har gått från diktatur till demokrati vilket givit folken rättigheter. Innan har vi också krigat vilket försämrar läget för hela befolkningen.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre relevanta orsaker: ”bättre sjukvård”, ”tillgång till mat, vatten och tak över huvudet” och demokratiska rättigheter. Eleven ger exempel: ”många länder har gått från diktatur till demokrati vilket givit folken rättigheter” men det förtydligar inte orsaken.

Eleven skriver också att ”innan har vi också krigat”, detta bedöms som för vagt uttryckt för att kunna räknas som en relevant orsak.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta orsaker till att läget i världen har blivit bättre.
- Av de angivna orsakerna förtydligas **minst två** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på svar

Sjukvården och förmågan att bevara folks hälsa har förbättrats. Kunskapen är större kring sjukdomar och hur vi ska motverka dem och det leder till bättre hälsa och ökad livslängd. Världen har också blivit mer och mer globaliserad - länder gynnar varandras ekonomi genom att handla och göra affärer över gränserna och bidrar därför till bättre ekonomi. Globaliseringen har också gett oss större inblick i varandras länder och levnadssätt och på så sätt kan vi ta del av varandras kunskaper, hjälpa och lära oss av varandra.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre relevanta orsaker som förklarar varför läget i världen har blivit bättre: bättre sjukvård, globalisering med ökad handel och globalisering med ökat kunskapsutbyte med andra länder.

Sjukvård förtydligas genom att eleven skriver att kunskaper kring sjukdomar och hur vi kan motverka dem leder till bättre hälsa och ökad livslängd. Eleven förtydligar dessutom orsaken globalisering och ökad handel genom att skriva hur gränsöverskridande handel bidrar till bättre ekonomi. Globaliseringen som möjliggörare av kunskapsutbyte förtydligas också genom att eleven skriver ”på så sätt kan vi ta del av varandras kunskaper, hjälpa och lära oss av varandra”.

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst fyra** relevanta orsaker till att läget i världen har blivit bättre.
- Av de angivna orsakerna förtydligas **minst tre** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på svar

Globaliseringen har gjort mycket för världen idag. Handel mellan länder har lyft annars extremt fattiga nationer och hjälpt dem att bygga upp sig själva.

Med åren har även mycket forskning gjorts att vi inte längre har mycket sjukdomar som hotar oss, och vi försöker dela med oss av vaccin till våra bröder och systrar runt om i världen.

Forskning och erfarenhet har också gett oss kunskap om jordbruk och boskap. Idag kan vi odla fram enorma mängder mat som ger mycket mer näring än den man kunde odla på den tiden, mer näring ger oss starkare och motståndskraftigare kroppar. Denna kunskap har vi också kunnat dela med oss av.

Även, idag så har världen dragit ner på stora krig så som de som skedde i Europa mellan 1920-1945, och på så vis har kunnat satsa mer på människors välbefinnande hellre än andra människors död.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller fyra relevanta orsaker som förklarar varför läget i världen har blivit bättre: handeln mellan länder, mer kunskap kring sjukdomar, mer kunskap om jordbruk och boskap och färre krig (än som var i Europa kring 1920-1945). Samtliga orsaker förtydligas. Globalisering och handel förtydligas genom att eleven beskriver att länder har lyfts ur extrem fattigdom och kunnat: ”bygga upp sig själva”. Orsaken som berör ökade kunskaper kring sjukdomar förtydligas genom att eleven skriver att medicinska upptäckterna spridits till andra länder: ”vi försöker dela med oss av vaccin till våra bröder och systrar runt om i världen”. Orsaken som berör kunskaper inom jordbruk förtydligas genom att beskriva vad dessa kunskaper i sin tur inneburit för människors hälsa och välmående: ”Idag kan vi odla fram enorma mängder mat som ger mycket mer näring än den man kunde odla på den tiden, mer näring ger oss starkare och motståndskraftigare kroppar”.

Orsaken som berör färre krig i Europa förtydligas genom att eleven skriver att välbefinnande har kunnat prioriteras: ”har kunnat satsa mer på människors välbefinnande hellre än andra människors död”.

A8 Konsekvenser av ekonomiska förändringar

Formulering av uppgiften och rätta svar

Markera den mest troliga konsekvensen av följande ekonomiska och politiska förändringar!

1. Sänkt inkomstskatt	Ökad konsumtion
2. Höjd ränta	Dyrare att ta lån
3. Efterfrågan på en vara minskar	Produktionen av varan minskar
4. Ökad arbetslöshet	Ökade utgifter för stat och kommun
5. Höjd pensionsålder	Ökade skatteintäkter
6. Svenska kronan ökar i värde	Importen ökar
7. Ökad inflation	Priset på varor höjs
8. Lågkonjunktur	Ekonomiska tillväxten minskar

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

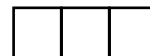
Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om ekonomiska och politiska strukturer i Sverige, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning

Om en elev sätter två eller fler kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt. Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
4-5	E
6-7	C
8	A

A9 Sveriges befolkningsfördelning

Formulering av uppgiften

Vilka problem (1-3 st.) kan det finnas som en följd av att Sverige är så ojämnt befolkat?

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta beskrivningar av problem, i form av konsekvenser, med Sveriges ojämna befolkningsfördelning
- konsekvenser som utvecklas i flera led

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant konsekvens av Sveriges ojämna befolkningsfördelning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser av Sveriges ojämna befolkningsfördelning. • Av de angivna konsekvenserna utvecklas minst en i flera led. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre relevanta konsekvenser av Sveriges ojämna befolkningsfördelning. • Av de angivna konsekvenserna utvecklas minst två i flera led.
<p>Exempel på relevanta konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olika utbud i olika delar av landet gällande arbetstillfällen, utbildning, nöjen m.m. • Olika tillgång till samhällsservice • Olika tillgång till och pris på bostäder 		

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

När svaret beskriver orsaker till befolkningsfördelningen, istället för konsekvenser som den ojämna befolkningsfördelningen kan få.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant konsekvens av Sveriges ojämna befolkningsfördelning.

Exempel på elevsvar

Ett problem jag kan se är bristen på val av utbildning eller jobb då alternativen borde vara färre på grund av antalet människor.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller en konsekvens av Sveriges ojämna befolkningsfördelning: mindre utbud av jobb och utbildning i områden med färre människor.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser av Sveriges ojämna befolkningsfördelning.
- Av de angivna konsekvenserna utvecklas **minst en** i flera led.

Exempel på elevsvar

Skolorna på de tätt befolkade områdena kan bli opersonliga och eleverna kanske inte får den utbildning de behöver. Ovanstående kan ske då de tätbefolkade områdena ej har de lärarresurser som de behöver eftersom de finns så många barn.

Det innebär även att de glesbefolkade kommunerna får sämre ekonomi eftersom de inte har så många människor. Pga detta kanske kommunen nekar att bygga lekparkar/parker/köpcentrum och de förlorar individerna på denna ort på.

Dessutom finns det färre jobb då en liten by inte behöver så många "specialiseringsyrken" utan klarar sig med det grundläggande så som tandläkare, affärsarbetare osv. Detta i sin tur gör att ungdomarna söker sig till större orter för att uppfylla sina drömmar.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta konsekvenser av Sveriges ojämna befolkningsfördelning. Små orter får sämre ekonomi på grund av att det finns för få människor, samt att utbudet av jobb blir mindre på små orter. Båda konsekvenserna utvecklas i flera led. Konsekvensen avseende sämre ekonomi är: få invånare och få arbetstillfällen leder till att kommunen inte har möjlighet att erbjuda samma saker som en kommun med bättre ekonomi har möjlighet till. Konsekvensen som rör utbud av jobb utvecklas i flera led genom att visa att utbudet av arbetstillfällen gör att ungdomar söker sig till större orter. Beskrivningen av sambandet mellan lärartäthet och tätbefolkade områden är felaktigt, detta räknas inte som en relevant konsekvens.

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta konsekvenser av Sveriges ojämna befolkningsfördelning.
- Av de angivna konsekvenserna utvecklas **minst två** i flera led.

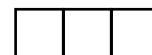
Exempel på elevsvar

Det som är dåligt med det kan vara att det blir svårare att få tag på vad folket behöver. T.ex. någon som bor i jämtland kanske har svårare att snabbt få tag på räddningstjänsten eftersom mindre befolkning betyder mindre stationer för polis, sjukhus och brandkår och räddningstjänsten kan därför behöva åka längre för att komma till målet och det kan riskera säkerheten. Vissa kan dessutom lätt bli uttråkade om det inte finns lika många att umgås med om man bor i ett glesbefolkat område. Det kan göra att fler flyttar till storstäder och då läggs mer av landets fokus på de tätbefolkade delarna som t.ex. Stockholm. Mer fokus på storstäderna betyder mindre fokus på småorterna och de glesbefolkade områdena. Detta gör att det inte alltid finns lika många bra jobb i vissa delar av landet och då kan ekonomi raseras och då blir mindre fungerande. Om fler folk bor i vissa städer ökar efterfrågan på lägenheter i dessa städer och då ökar priserna vilket gör att vissa kanske måste flytta och då kan personer inte alltid leva och bo efter deras behov och intressen.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre relevanta konsekvenser av Sveriges ojämna befolkningsfördelning, sämre service i glesbygden ex. färre stationer för polis och räddningstjänst, brist på arbetstillfällen samt höga bostadspriser i städerna. Konsekvensen som berör sämre service är i flera led då eleven skriver att räddningstjänsten får färre stationer och i och med detta längre sträckor att köra och då kan säkerheten riskeras. Konsekvensen som rör bostadspriser är också i flera led då ökad inflyttning leder till ökad efterfrågan vilket leder till högre priser och då kan människor inte ha råd att bo där de vill.

A10 Migration

Formulering av uppgiften och rätta svar

Läs först igenom begreppen och skriv sedan in begreppen där de passar bäst!

- Enligt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna har alla rätt att söka **asyl** i ett annat land.
- För att räknas som **flykting** enligt FN, måste man ha särskilda skäl: förföljelse på grund av kön, sexuell läggning, religiös eller politisk uppfattning, nationalitet eller ras.
- Från vissa länder behöver man **visum** för att lagligt få resa in i Sverige.
- Migration** betyder att människor frivilligt eller av tvång flyttar inom ett land eller från ett land till ett annat.
- Integration** handlar om att människor från andra länder blir delaktiga i det nya landet t.ex. genom arbete eller bostad.
- Att olika grupper av människor lever åtskilda kallas **segregation**.
- I Sverige är det **Migrationsverket** som prövar ansökningar från personer som vill bosätta sig här.
- Idag är det fler människor som söker sig till Sverige än som vill lämna landet. Från mitten av 1800-talet och fram till ungefär 1920 var förhållandet det omvända, ca 1 miljon människor flyttade då från Sverige till t.ex. USA. När människor flyttar från ett land kallas det **emigration**.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

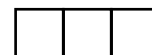
Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning.

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
4-5	E
6-7	C
8	A

A11 Globalisering - hot eller möjlighet?

Formulering av uppgiften

Resonera om vad det finns för fördelar och vad det finns för nackdelar med en allt mer globaliserad värld!

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband med **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang och till **viss del/relativt väl/väl** underbyggda argument och kan då **i viss/förhållandevis stor/stor utsträckning** växla mellan olika perspektiv.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- beskrivningar av relevanta fördelar och nackdelar med en globaliserad värld
- förtydliganden i form av exempel eller fakta
- resonemang om globalisering på både individ- och samhällsnivå

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant fördel och minst en relevant nackdel med en globaliserad värld. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant fördel och minst en relevant nackdel med en globaliserad värld. • Av de angivna fördelarna och nackdelarna förtydligas minst en med hjälp av exempel eller fakta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta fördelar och minst två relevanta nackdelar med en globaliserad värld. • Av de angivna fördelarna och nackdelarna förtydligas minst en fördel och minst en nackdel med hjälp av exempel eller fakta. • Svaret innehåller resonemang på både individ- och samhällsnivå.

Exempel på relevanta fördelar och nackdelar

Fördelar:

- Bra för handeln
- Fler jobb inom handel
- Enklare att hitta jobb i andra länder
- Enklare att flytta till ett annat land
- Större utbud av varor, tjänster och kultur m. m.
- Samarbetet mellan länder ökar
- Information kan snabbare komma fram

Nackdelar:

- Risk att arbeten försvinner när företag flyttar sin produktion
- Miljön påverkas negativt av ökade transporter och resor
- Kulturer riskerar att likriktas eller försvinna
- Företag utnyttjar att det finns länder med sämre arbetsvillkor
- Mer handel och transport mellan länderna vilket har dålig påverkan på miljön
- Länder blir mer beroende av varandra och därmed mer sårbara

Vanliga orsaker till att elevsvar inte når nivå E

Svaret innehåller enbart en förklaring av begreppet globalisering.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant fördel och **minst en** relevant nackdel med en globaliserad värld.

Exempel på elevsvar

Fördelar med en globaliserad värld är att det blir lättare och billigare att transportera.

Nackdelar är att fattiga länder utnyttjas.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller en relevant fördel med en globaliserad värld, ”det blir lättare och billigare att transportera” och en relevant nackdel, ”fattiga länder utnyttjas”.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst en** relevant fördel och **minst en** relevant nackdel med en globaliserad värld.
- Av de angivna fördelarna och nackdelarna förtydligas **minst en** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på svar

Det är en fördel eftersom att alla bra uppfinningar och ideer sprids snabbare och det kan hjälpa utvecklingen framåt. Det är också bra att Länder kommer närmare och kanske ser att de inte är så olika.

Det gör också att man kan spara energi och pengar genom att kunna frakta överskott av el mm till andra länder. Det är enklare att tjäna pengar. Det som är mindre bra är t ex att även de dårliga ideerna sprids snabbt. Det globaliserade samhällets ekonomiska infrastruktur lättare kan skapa en ekonomisk krach eftersom att alla länder är så tätt ihopbundna att om ett land hamnar i kris så kan andra länder med samma valuta lättare dras med. Det är också en liten risk att vissa kulturer kan försvinna. Detta kan vara dåligt för individen.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller flera fördelar och nackdelar. Fördelarna är att bra idéer sprids, länder knyts närmare varandra, det finns möjligheter att spara energi och tjäna pengar. Nackdelar är att det finns risk för ekonomisk krasch och risk att vissa kulturer försvinner. Eleven förtydligar sitt resonemang om risken för ekonomisk krasch med exemplet att alla länder är så tätt ihopbundna att om ett land hamnar i kris så kan andra länder med samma valuta lättare dras med. Svaret berör samhällsnivå, skrivningen ”detta kan vara dåligt för individen” bedöms inte vara tillräckligt utvecklad på individnivå.

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta fördelar och **minst två** relevanta nackdelar med en globaliserad värld.
- Av de angivna fördelarna och nackdelarna förtydligas **minst en** fördel och **minst en** nackdel med hjälp av exempel eller fakta.
- Svaret innehåller resonemang på **både** individ- och samhällsnivå.

Exempel på svar*Fördelar:*

Fördelar med globalisering är att länderna handlar mer med varandra och då kan man utnyttja andra länders resurser i form av handel. Då kan man använda de resurserna för att bygga upp ett bättre land och när man exporterar så får man en ekonomisk vinning på det. Det gör att länderna jobbar mer tillsammans och förhoppningsvis förebygga några krig, också för att man är beroende av andra länders resurser. Förflyttning av information är en stor fördel för då kan länder jobba tillsammans för att stoppa globala problem som t ex någon sjukdom eller t o m krig. Personer är också bra på att flytta på ibland för att t ex alla länder ska tänka hållbart och då måste man ibland flytta på personer så att de kan utbilda andra länder.

Nackdelar:

När det är såhär lätt att importera och exportera varor så utnyttjar man det genom att sätta stora av produktionerna av t ex kläder i Asiatiska länder som t ex Bangladesh och Indien. De som jobbar där tjänar princip inga pengar och de lever då i fattigdom. Det värsta med sådana arbetsplatser är att arbetsförhållandena är usla och de t ex knappt gå på toa och äta.

När man fraktar varor så över halva jordklotet så bidrar det till växthuseffekten som sedan bidrar till ett varmare klimat och översvämningar som bidrar till vattentorka och flyktingströmmar.

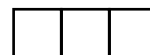
Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller fyra relevanta fördelar och två relevanta nackdelar. Fördelar är: länderna handlar mer med varandra, kan förebygga krig, lätt att sprida information och flytta för att utbilda. Nackdelar: produktionen flyttar till andra länder och långa transporter.

Fördelarna förtydligas genom att ge exempel på att handeln gör att länders resurser utnyttjas för att tjäna pengar, handeln förebygger krig genom att länder jobbar med varandra och är beroende av varandra, samt att tillgång till information är viktigt för att det kan hjälpa till att stoppa t ex sjukdomar.

Nackdelarna förtydligas genom att eleven beskriver att produktionen flyttas till låglöneländer, och nackdelen om transporterna förtydligas när eleven skriver att de bidrar till ett varmare klimat. Svaret innehåller resonemang på både individ- och samhällsnivå då eleven beskriver hur samhällen kan agera i olika frågor samt hur individer påverkas av dåliga arbetsförhållanden.

A12 Barnarbete

Formulering av uppgiften

- Vad kan det finnas för orsaker (1-2 st.) till att barn arbetar?
- Vad kan barnarbete ge för konsekvenser (1-2 st.)?
- Vad skulle man kunna göra (1-2 st.) för att minska barnarbete i världen?

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband med enkla och **till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl** underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **enkla/utvecklade/väluvecklade** resonemang och **till viss del/relativt väl/väl** underbyggda argument och kan då **i viss/förhållandevis stor/stor** utsträckning växla mellan olika perspektiv.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband i form av orsaker till, konsekvenser av och åtgärder mot barnarbete
- förtydliganden i form av exempel eller fakta
- resonemang om barnarbete på både individ- och samhällsnivå.

Observera att deluppgifterna a), b) och c) bedöms tillsammans.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> Svaret innehåller minst en relevant orsak till, minst en relevant konsekvens av och minst en relevant åtgärd mot barnarbete. 	<ul style="list-style-type: none"> Svaret innehåller sammanlagt minst fyra orsaker, konsekvenser eller åtgärder fördelade på samtliga tre deluppgifter om barnarbete. Svaret innehåller minst två förtydliganden i form av exempel eller fakta, fördelade på två av deluppgifterna. 	<ul style="list-style-type: none"> Svaret innehåller sammanlagt minst fem orsaker, konsekvenser eller åtgärder fördelade på samtliga tre deluppgifter om barnarbete. Svaret innehåller minst tre förtydliganden i form av exempel eller fakta, fördelade på de tre deluppgifterna. Svaret innehåller resonemang om barnarbete på både individ- och samhällsnivå.
<p>Exempel på relevanta orsaker</p> <ul style="list-style-type: none"> Fattiga familjer behöver pengar Barnen behövs i hemmet eller jordbruket I världen finns många länder där många barn inte får gå i skolan Billig arbetskraft <p>Exempel på relevanta konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> Barnen får inte mycket fritid och hinner inte gå i skolan Barnen hinner inte gå i skolan och får därmed kortare utbildning och lägre lön Affärer kan köpa och sälja barngjorda kläder billigt Det sliter mycket på barnen, ofta dåliga arbetsförhållanden <p>Exempel på relevanta åtgärder</p> <ul style="list-style-type: none"> Göra skolan gratis Andra länder kan sätta press och/eller ge bistånd Förbjuda det i hela världen och göra kontroller i länderna Höja lönen på föräldrarnas jobb Konsumenter kan göra medvetna val 		

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant orsak till, **minst en** relevant konsekvens av och **minst en** relevant åtgärd mot barnarbete.

Exempel på elevsvar

- a) *Barnen kan behöva pengar. Dom kanske också blir tvingade.*
 b) *Dom kommer kanske inte leva så länge efter som dom jobbar så mycket.*
 c) *Man kan stifta nya lagar men företagen kommer kanske inte hålla det eller så ger man ett bidrag till barna så att dom blir klara med skolan.*

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta orsaker till barnarbete, att barnen behöver pengar eller blir tvingade. Svaret innehåller en konsekvens, att de barn som arbetar inte lever lika länge och två åtgärder, att stifta lagar mot barnarbete eller ge bidrag till de som går i skolan.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller sammanlagt **minst fyra** orsaker, konsekvenser eller åtgärder fördelade på samtliga tre deluppgifter om barnarbete.
- Svaret innehåller **minst två** förtydliganden i form av exempel eller fakta, fördelade på två av deluppgifterna.

Exempel på svar

- a) *Familjen har inte råd till mat och måste odla det själva, då behöver de hjälp hemma. Eftersom de inte har råd att anställa någon så måste barnen göra jobbet. Det är barnen som får hämta vatten, de kan få gå flera kilometer. Familjen har ofta inte råd och de vill inte satsa på utbildningen.*
 b) *Barnen slits väldigt mycket när de måste jobba hårt i så tidig ålder.*
 c) *Man måste hjälpa länderna med att få igång sambandet. I det så måste utbildningen också finnas. Utbildningen är bland det viktigaste, för att är man utbildad så kan man få ett jobb och man kan ta hand om sig själv och sin hälsa.*

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två orsaker, barnen behöver hjälpa till i jordbruket med exempelvis vattenhämtning, och har inte råd med skola. Den första orsaken förtydligas med att familjen inte har råd att anställa någon. Svaret lyfter fram en konsekvens, att barnen slits av att jobba hårt. Svaret innehåller en åtgärd, att satsa på utbildning. Denna förtydligas med beskrivningen att utbildade människor lättare kan få ett jobb och ta hand om sig själva.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller sammanlagt **minst fem** orsaker, konsekvenser eller åtgärder fördelade på samtliga tre deluppgifter om barnarbete.
- Svaret innehåller **minst tre** förtydliganden i form av exempel eller fakta, fördelade på de tre deluppgifterna.
- Svaret innehåller resonemang om barnarbete på **både** individ- och samhällsnivå.

Exempel på elevsvar

a) *En anledning som jag tror är väldigt vanlig är att föräldrarna inte binner att göra allting på jordbruket och då hjälper barnen till. Men om det inte är på landet utan i städer, varför arbetar barn där? Ja de är billig arbetskraft, det är mycket svårare för barn att göra uppror eller strejka eftersom de fortfarande letar efter en plats i samhället och utvecklas till att tycka och tänka på vad som personer runt om dem har tyckt under deras barndom.*

b) *Barnen har inte mycket fritid för att de ofta jobbar i fler timmar än vad t ex en svensk elev går i skolan. Barnen utvecklas inte på samma sätt och det kan göra att de till slut tror och tycker att barnarbete är bra och gör att sina egna barn måste jobba så här.*

Eftersom barnarbete är billigt kan affärer köpa och sälja t ex barngjorda kläder billigt. Det gör att samhället där kläderna är gjorda får in mycket pengar men inte så många utbildade personer.

c) *Jag tror att utbildning i dessa länder verkligen skulle hjälpa och då menar jag inte bara en vanlig grundskola utan t ex ett gymnasium där man kan lära sig att göra kläder bättre, man kan också då i det här gymnasiet ha ekonomi så att man kan hantera pengar bättre och inte behöva anställa barn endast för att de är en billig arbetskraft.*

Bedömningskommentar till exemplet

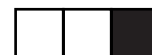
Svaret innehåller två relevanta orsaker till barnarbete, barnen måste hjälpa till i jordbruket och de är billig arbetskraft. Den andra orsaken förtydligas med beskrivningen av att barn har svårare att strejka eller göra uppror.

Svaret innehåller tre relevanta konsekvenser, barn som arbetar har inte mycket fritid och de utvecklas inte på samma sätt som andra barn. Konsekvensen om barns utveckling förtydligas med beskrivningen av hur barnarbete kan bli accepterat och gå i arv, att barnarbetarna sedan låter sina egna barn jobba istället för att gå i skolan. Den tredje konsekvensen handlar om att samhället kan gynnas ekonomiskt men den låga utbildningsnivån är kvar.

Svaret innehåller ett förslag på åtgärd, utbildning, som också förtydligas i beskrivningen av gymnasiet funktion.

Svaret innehåller resonemang ur individperspektiv då det beskriver barns fritid och utveckling samt ur samhällsperspektiv i resonemanget om utbildning och vinster för samhället.

B1 Olika statskick i världen

Formulering av uppgiften och rätta svar

a) Markera med ett kryss vad som vanligtvis kännetecknar en **demokrati** respektive en **diktatur**!

	Demokrati	Diktatur
1. Alla landets medborgare har samma rättigheter.	☒	☐
2. Landet styrs av en person eller grupp som har all makt.	☐	☒
3. Medier i landet censureras av makthavarna.	☐	☒
4. Det finns inget lagligt sätt att avsätta dem som styr landet.	☐	☒
5. I landet hålls regelbundna och fria val.	☒	☐

b) Markera med kryss vad som vanligtvis kännetecknar en **monarki** respektive en **republik**!

	Monarki	Republik
6. Landet har en kung/drottning som statschef.	☒	☐
7. Landet har en president som statschef.	☐	☒
8. Landet har en kejsare som statschef.	☒	☐
9. Statschefen ärver sitt uppdrag av sin företrädare.	☒	☐
10. Statschefen utses via val.	☐	☒

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat i sin kunskap om olika statskick, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning.

Om en elev sätter två kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt. Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-8	E
9-10	C

B2 Europeiska unionen

--	--	--

Formulering av uppgiften och rätta svar

Sätt ett kryss för ”stämmer” eller ”stämmer inte” vid varje påstående!

	stämmer	stämmer inte
a) Alla Nordens länder är med i EU.	☐	☒
b) Vart femte år får röstberättigade i EU rösta till EU-parlamentet	☒	☐
c) En av EU:s grundtankar är att bevara freden mellan medlemsländerna.	☒	☐
d) Inom EU råder tullfrihet.	☒	☐
e) Inom EU samarbetar polis och åklagare för att förhindra brottslighet inom unionen.	☒	☐
f) Medborgare i ett EU-land har rätt att under viss tid resa och arbeta i ett annat EU-land.	☒	☐
g) Om ett medlemsland i EU inte följer EU:s regler kommer landet omedelbart att få lämna EU.	☐	☒
h) Som medlem i EU kan ett land få ekonomiskt stöd i form av olika bidrag.	☒	☐
i) Sverige måste införa euro som valuta inom tio år eftersom vi är medlemmar i EU.	☐	☒
j) Tyskland och Frankrike delar på ordförandeskapet i EU.	☐	☒
k) Varje medlemsland beslutar själva om de ska följa EU-lagar eller inte.	☐	☒
l) Varje lands regering beslutar om vilka som ska representera landet i EU-parlamentet.	☐	☒
m) Varje lands riksdag/parlament bestämmer om de ska lämna EU.	☒	☐

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat i sin kunskap om EU, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning.

Om en elev sätter två kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt. Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
8-9	E
10-11	C
12-13	A

B3 Om Sverige skulle gå ur EU

Formulering av uppgiften

Hur skulle det kunna påverka individer och samhället i Sverige, om Sverige lämnade EU? Beskriv 1-3 st. konsekvenser!

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband i form av konsekvenser till följd av ett svenskt EU-utträde
- förtydliganden i form av exempel eller fakta.
- olika perspektiv ex. individ- och samhällsperspektiv, konsekvenser på lång och kort sikt

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant konsekvens till följd av att Sverige skulle gå ur EU. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser till följd av att Sverige skulle gå ur EU. • Av de angivna konsekvenserna förtydligas minst en med hjälp av exempel eller fakta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre relevanta konsekvenser till följd av att Sverige skulle gå ur EU. • Av de angivna konsekvenserna förtydligas minst två med hjälp av exempel eller fakta. • Svaret innehåller både positiva och negativa perspektiv på ex. individ- och samhällsnivå, lång och kort sikt.
<p>Exempel på relevanta konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sverige skulle få svårare att transportera sina varor till andra länder i Europa • Vi kan få svårare att resa till andra länder • Vi skulle inte längre vara med och besluta kring frågor som har med EU att göra • Bättre ekonomi eftersom vi inte behöver betala medlemsavgift • Sämre ekonomi eftersom vi inte kan ta del av de förmåner som ett medlemskap i EU innebär. (fri marknad, bidrag etc) • Vi behöver inte längre rätta oss efter de krav/regler som ställs inom EU • Vi skulle inte längre kunna vänta oss hjälp och stöd om vi hamnar i olika krissituationer, t. ex. vid terrorattacker och krig 		

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant konsekvens till följd av att Sverige skulle gå ur EU.

Exempel på elevsvar

Det kan bli många konsekvenser om Sverige går ur EU. Vi kommer inte att ha fria tullar längre, och EU kommer inte hjälpa oss med försvaret längre om vi hamnar i krig.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta konsekvenser av vad som skulle kunna hända om Sverige går ur EU – tullfriheten skulle kunna försvinna och vi skulle inte heller få hjälp att försvara oss om det blir krig. Svaret rör samhällsnivå.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser till följd av att Sverige skulle gå ur EU.
- Av de angivna konsekvenserna förtydligas **minst en** med hjälp av exempel eller fakta.

Exempel på elevsvar

Om Sverige skulle gått ur EU så skulle det bli dyrare och krångligare för import och export samt att jobba i Europa. Inom EU så får man flytta fritt samt att det inte finns tullar för export eller import. Om vi får ekonomiska problem eller liknande så får man stöd utav EU som då hjälper oss tills vi klarar av våra problem. Som sagt så är ju import viktigt, vi kan inte producera allt i Sverige pga klimat osv. Mat och kött och liknande kan ju importeras från andra länder (mat produceras självklar i Sverige också) men på grund utav att transport är fritt inom EU så får vi variation av mat osv (dåligt för miljön dock). Om vi tex får det väldigt kallt i Sverige och inte kan odla osv så kan vi få importera det som behövs för att vi ska klara oss ändå från varmare länder som gör att vi slipper betala transporten.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre relevanta konsekvenser, underlättande av handel på grund av tullar försvinner, rätten till fri rörlighet försvinner och stöd av EU om vi får ekonomiska problem försvinner. Första konsekvensen som rör tullfriheten förtydligas med ”på grund utav att transport är fritt inom EU så får vi variation av mat osv (dåligt för miljön dock)”, de två andra konsekvenserna förtydligas inte. Svaret rör samhällsnivå.

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta konsekvenser till följd av att Sverige skulle gå ur EU.
- Av de angivna konsekvenserna förtydligas **minst två** med hjälp av exempel eller fakta.
- Svaret innehåller både positiva och negativa perspektiv på ex. individ- och samhällsnivå, lång och kort sikt.

Exempel på elevsvar

Om Sverige skulle gå ur EU skulle det uppstå både små och stora skillnader, och folk har olika åsikter om huruvida dessa är bra eller dåliga för Sverige. EU är en grupp av länder i Europa som jobbar tillsammans i frågor som gäller bl a ekonomi och jordbruk. Även försvaret är en omdebatterad del av EU. Om Sverige gick ur EU skulle vårt land bli mer självständigt och det finns både positiva och negativa sidor med det. EUs regler kring jordbruk gällandes bistånd till bönder som är fattiga är ofta ifrågasatta, då många i Sverige anser att de gör så att bönderna här hemma inte har lika lätt att fortsätta då konkurrensen blir för tuff. Detta menar de då leder till att det svenska jordbruket dör ut. Lämnade vi EU skulle de biståndspengar kunna gå till jordbruket här i Sverige, vilket kunde göra att vi äter mer närodlat mat. Det är bra för miljön då den inte måste transporteras så långt. Lämnade vi EU skulle vi inte ha skydd av Eus soldatstyrkor som kan rycka in vid krig eller kriser. Då finns en risk att vi måste satsa mer pengar på att utbilda svenska soldater, och kanske måste vi införa värnplikten igen om det oroliga läget i världen förvärras.

Sveriges ekonomi skulle också kunna förbättras eftersom att vi blir mer självständiga och inte i samma grad är beroende av hur det går för de andra länderna rent ekonomiskt. Men ekonomin skulle också kunna gå sämre om vi måste vara självständiga eftersom vi tack vare EU har lättare att exportera varor tack vare en gemensam marknad.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre relevanta konsekvenser: större självständighet, mindre konkurrens för svenska bönder och minskat skydd från EU:s militära styrkor. Alla konsekvenserna förtydligas. Självständigheten förtydligas med konsekvenserna: mindre beroende av de andra medlemsländerna och risk att det går sämre när det blir svårare att exportera utan den gemensamma marknaden. Förändringar för jordbruket förtydligas med exemplet om att svenska bönder har det svårare för att fattiga EU-bönder får bidrag men inte svenska bönder. Det skulle kunna medföra att konkurrensen skulle minska för de svenska bönderna. Den tredje konsekvensen, minskat skydd från EU:s militära styrkor, förtydligas med en konsekvensbeskrivning i flera led, vi skulle behöva satsa mer pengar på att utbilda svenska soldater, kanske även återinföra värnplikt om läget i världen förvärras. Svaret innehåller olika perspektiv på att gå ur EU, den ekonomiska självständigheten kan både leda till positiva och negativa konsekvenser.

B4 Ett brott begås

--	--	--

Formulering av uppgiften och rätta svar

Läs igenom alla begrepp och gör sedan klart texten genom att fylla i luckorna med det begrepp som passar bäst!

En man blir rånad i Småstad. Polisen hittar ganska snabbt den misstänkte och den personen blir **gripen**.

En **åklagare** kopplas nu in och blir förundersökningsledare.

Förundersökningsledaren ska också besluta om den misstänkte ska bli **anhållen**.

Den misstänkte brottslingen har rätt att få hjälp av en **försvarsadvokat**.

I rättssalen kallas brottsoffret för **målsägande** och den misstänkte kallas **tilltalad**.

En person som gick förbi och såg rånaren och rånet kallas **vittne**.

I Sverige kan de misstänkta dömas till olika påföljder, till exempel **fängelse** eller **dagsböter**.

Det är domaren i tingsrätten tillsammans med **nämndemännen** som beslutar om vilken påföljd en brottsling ska få.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer.

I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

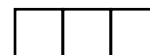
Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om den rättsliga strukturen i Sverige, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa. Antalet korrekta svar visar också på en mer fungerande begreppsanvändning.

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-7	E
8-9	C
10	A

B5 När fabriken lägger ner och flyttar ...

Formulering av uppgiften

Resonera om hur samhället och enskilda individer kan påverkas av en nedläggning! Beskriv 1-3 konsekvenser.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband, i form av konsekvenser, som visar hur en nedläggning kan påverka individer och samhälle
- konsekvenser som utvecklas i flera led
- jämförelser av hur individer eller samhällen kan påverkas på olika sätt

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant konsekvens av hur en nedläggning kan påverka individ eller samhället. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser av hur en nedläggning kan påverka både individ och samhälle. • Av de angivna konsekvenserna utvecklas minst en i flera led. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre relevanta konsekvenser av hur en nedläggning kan påverka både individ och samhälle. • Av de angivna konsekvenserna utvecklas minst två i flera led. • Svaret innehåller minst en jämförelse av hur olika individer eller olika samhällen kan påverkas.
<p>Exempel på relevanta konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minskad befolkning i samhället • Ökad arbetslöshet • Ökade kostnader för samhället • Individer kan tvingas flytta för att hitta arbete på andra orter • Servicemöjligheterna i samhället minskar 		

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant konsekvens av hur en nedläggning kan påverka individ **eller** samhället.

Exempel på svar

Samhället i en liten by kan påverkas stort, det kan flytta mycket folk som hade jobb och det kan påverka små livsmedelsbutiker osv. Många familjer försvinner då påverkas skolor/dagis och ett social samhälle.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller en relevant konsekvens, att samhället påverkas genom att många flyttar ifrån orten. Eleven skriver att detta kan påverka skolor/dagis och butiker. Detta bedöms som enkla konsekvenser i ett led.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser av hur en nedläggning kan påverka **både** individ och samhälle.
- Av de angivna konsekvenserna utvecklas **minst en** i flera led.

Exempel på svar

Ekonomi för många skulle försämrats då arbetslöshet ökar. Då arbetslöshet ökar så minskar skatteintagningen till kommunen. Då kommer kommunen behöva minska deras budget då bl a skola och utbildning drabbas. Det blir sämre utbildning då skolor inte får så mycket pengar och det skulle kunna slå till i framtiden då få är välutbildade nog att utföra vissa jobb. Helt enkelt så skulle ekonomin för många att försämrats.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta konsekvenser. Konsekvensen på individnivå är att en ökad arbetslöshet leder till en försämrad ekonomi för individen, ”Helt enkelt så skulle ekonomin för många att försämrats”.

Beskrivningen är enkel och i ett led. Konsekvensen på samhällsnivå beskriver hur minskade skatteintäkter slår mot kommunens ekonomi. Detta beskrivs i flera led; ökad arbetslöshet - minskade skatteintäkter för kommunen - mindre pengar till skola - sämre utbildning - sämre utbildad personal i framtiden.

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta konsekvenser av hur en nedläggning kan påverka **både** individ och samhälle.
- Av de angivna konsekvenserna utvecklas **minst två** i flera led.
- Svaret innehåller **minst en** jämförelse av hur olika individer eller olika samhällen kan påverkas.

Exempel på svar

*Samhället kan påverkas på många sätt, många personer i sambal-
let kommer bli arbetslösa. Detta kommer också ske samtidigt. Man
kommer att få ett överflöd av arbetslösa vuxna. Man måste då hitta
nya jobb. Detta kan leda till att många flyttar. För om det är ett litet
samhälle kommer det omöjligt finnas nya jobb till alla. Många väljer
då att flytta och samhället kommer bara bli mindre. Många som
jobbat på fabriken har säkert jobbat där i flera år och att syssla med
det är det ända som dom kan. De väljer då att flytta för att kunna
jobba med samma sak på ett annat ställe. Det är inget jätteproblem
om några flyttar men om det är ett litet samhälle kommer det inte bli
många kvar och ekonomin i samhället kommer inte gå runt.
Andra butiker kanske måste stänga och ännu fler folk kommer att
flytta. Men om det är ett stort samhälle kommer man inte märka så
stor skillnad. De arbetslösa kommer hitta nya jobb eller läsa vidare
till något annat för att sedan skaffa jobb. Individen kan både få det
jobbigt men ändå inte så jobbigt. För är man den personen som hittar
ett nytt jobb snabbt så blir det inte så stora problem. Men är man inte
det kan man få det svårt med ekonomin. Man kanske har den ända
inkomsten och då få familjen eller du ekonomiska problem. Och är du
bara utbildad till att göra keramikkrukor kommer du få jätteproblem
att hitta ett jobb, och då måste du antingen läsa vidare eller få mer
utbildning eller flytta någonstans där du kan jobba med keramik.*

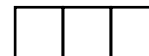
Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller tre relevanta konsekvenser, fördelade på individnivå och samhällsnivå: att individen drabbas ekonomiskt, kan tvingas flytta för att hitta ett nytt jobb eller tvingas vidareutbilda sig. Konsekvensen på samhällsnivå beskriver hur stora utflyttningar får földeffekter t. ex. att butiker tvingas lägga ner.

Två av konsekvenserna är utvecklade i flera led. Svaret beskriver hur en nedläggning leder till arbetslöshet vilket i sin tur leder till att människor tvingas flytta och/eller vidareutbilda sig samt hur arbetslöshet och utflyttning påverkar små samhällen främst, då butiker tvingas lägga ner. Detta leder i sin tur till ytterligare utflyttning.

Svaret jämför små och stora samhällen och beskriver hur små orter kan drabbas hårdare än stora. Svaret jämför också hur olika individer kan påverkas olika hårt av en nedläggning t. ex. beroende på utbildningsnivå.

B6 Konsekvenser av ett beslut

Formulering av uppgiften

Politiker fattar beslut som kan få olika konsekvenser för individer och grupper i samhället. Du ska nu förklara sambandet mellan ett politiskt beslut och en möjlig konsekvens.

- a) Förklara hur ett beslut om höjd pensionsålder kan leda till att statens ekonomi förbättras!
- b) Förklara hur ett beslut om en kraftig sänkning av inkomstskatten kan leda till försämring av sjukvården!

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband med **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang och **till viss del/relativt väl/väl** underbyggda argument och kan då **i viss/förhållandevis stor/stor utsträckning** växla mellan olika perspektiv.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta beskrivningar av samband mellan beslut och konsekvens
- förtydliganden i form av exempel eller fakta

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant beskrivning av samband i deluppgift a) eller deluppgift b). 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant beskrivning av samband i deluppgift a) och minst en relevant förklaring av samband i deluppgift b). • Svaret innehåller minst ett relevant förtydligande i form av exempel eller fakta på en av deluppgifterna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta beskrivning av samband i deluppgift a) och minst en relevant förklaring av samband i deluppgift b). • Svaret innehåller minst ett relevant förtydligande i form av exempel eller fakta på delfråga a) och minst ett relevant förtydligande i form av exempel eller fakta på deluppgifterna b).
<p>Exempel på relevanta samband</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fler är kvar i arbete vilket ökar statens skatteintäkter • Fler är kvar i arbete vilket minskar statens pensionsutgifter • Staten får mindre skattepengar vilket minskar potten som ska gå till sjukvård 		

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant beskrivning av samband i deluppgift a) eller deluppgift b).

Exempel på elevsvar

a) *Det blir mer personer som betalar skatt till staten*

b) *Jo för läkare osv får för dålig lön och hoppar av jobbet.*

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller en beskrivning av ett samband, höjd pensionsålder leder till att det finns fler personer som betalar skatt till staten. Svaret förtydligas inte. Svaret på deluppgift b) innehåller ingen relevant beskrivning av sambandet mellan lägre skatter och sämre tillgång till sjukvård.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst en** relevant förklaring av samband i deluppgift a) och **minst en** relevant förklaring av samband i deluppgift b).
- Svaret innehåller **minst ett** relevant förtydligande i form av exempel eller fakta på en av deluppgifterna.

Exempel på elevsvar

a) *Om man höjer pensionsåldern behöver inte staten betala ut pensionspengar. Så om från början man exempelvis gick i pension vid 60 års åldern, men sedan ändrat det till 65 behöver därmed inte staten betala folket förrän om 5 år istället. Därmed minskar statens utgifter till folket på så sätt att arbetarna får en mindre pension vilket innebär att staten inte måste betala ut lika mycket, de höjer pensionsåldern*

b) *Mindre skatt – staten har mindre att röra sig med - fördelar mindre till vård, skola och omsorg.*

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta beskrivningar av samband mellan politiskt beslut och möjlig konsekvens, fler kommer arbeta längre vilket leder till att staten får mindre utgifter samt staten har mindre att röra sig med och därmed fördelar mindre till vård, skola och omsorg. Beskrivningen av det första sambandet förtydligas med beskrivningen av hur statens utgifter minskar både på lång och kort sikt. Svaret på deluppgift b) förtydligas inte.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta förklaringar av samband i deluppgift a) och **minst en** relevant förklaring av samband i deluppgift b).
- Svaret innehåller **minst ett** relevant förtydligande i form av exempel eller fakta på deluppgift a) och **minst ett** relevant förtydligande i form av exempel eller fakta på deluppgift b).

Exempel på elevsvar

a) När pensionsåldern ökar så kommer fler arbeta längre vilket kommer ge mer skattepengar. Det innebär också att staten inte behöver betala lika mycket pension till lika många människor och då sparar man skattepengar och staten får mindre utgifter.

b) Arbetare betalar skatt till staten, dessa pengar går till sådant som exempelvis sjukvården. Så om en kraftig sänkning av inkomstskatten sker, betalas därmed mindre skatt och om staten får lite pengar i skatt går mindre till sådant som sjukvård. Dom kan inte bygga nya sjukhus nära dig, de kan inte uppgradera sin utrustning osv.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta beskrivningar av samband på deluppgift a). Höjd pensionsålder leder till att statens inkomster ökar, detta förtydligas med att fler då arbetar och betalar skatt, samt att utgifterna minskar då mindre pension behöver betalas ut.

Svaret innehåller en beskrivning av sambandet på deluppgift b), att sjukvården bekostas av skatter och minskar skatteintäkterna finns det mindre pengar till sjukvård. Detta förtydligas med exemplet ”dom kan inte bygga nya sjukhus nära dig, de kan inte uppgradera sin utrustning osv”.

B7 Orsaker till migration

--	--	--

Formulering av uppgiften och rätta svar

Vilka av följande förklaringar stämmer och vilka stämmer inte? Kryssa för ”Stämmer” eller ”Stämmer inte” vid varje påstående!

	stämmer	stämmer inte
a) Många flyr för att det är krig i hemlandet.	☒	☐
b) Den främsta orsaken till migration är att människor vill sprida sin religion.	☐	☒
c) Majoriteten av dem som flyr på grund av krig flyr till ett närliggande land.	☒	☐
d) Många människor flyttar till ett annat land för att få ett bättre liv.	☒	☐
e) De flesta flyr för att få leva på bidrag och slippa arbeta.	☐	☒
f) Svårigheter att leva som öppet homosexuell i hemlandet kan vara en anledning till att människor flyr.	☒	☐
g) En vanlig orsak till migration är att man vill bygga upp terrorceller i världen.	☐	☒
h) Människor som är flyktingar enligt FN:s flyktingkonvention ska ges uppehållstillstånd i Sverige.	☒	☐
i) Många flyr för att kunna utveckla sin kriminella verksamhet.	☐	☒
j) Naturkatastrofer tvingar ibland människor på flykt.	☒	☐
k) Majoriteten av de människor som tvingas fly från sitt land kommer till Sverige.	☐	☒
l) Politisk förföljelse i hemlandet är en vanlig orsak till att människor flyr.	☒	☐
m) Människor som flyr på grund av fattigdom ska räknas som flyktingar enligt FN:s flyktingkonvention.	☐	☒

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband med **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang och **till viss del/relativt väl/väl** underbyggda argument och kan då **i viss/förhållandevis stor/stor utsträckning** växla mellan olika perspektiv.

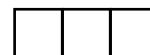
Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat om orsaker till migration, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa.

Om en elev sätter två kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt. Om en elev sätter samtliga kryss i en kolumn räknas uppgiften som ogiltig och inga belägg utfaller. Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-9	E
10-11	C
12-13	A

B8 Den globala handeln

Formulering av uppgiften

Hur påverkas länder och hur påverkas enskilda individer av den globala handeln? Beskriv 1-3 st. konsekvenser.

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband i form av konsekvenser av hur individer och samhällen påverkas av den globala handeln
- förtydliganden i form av exempel eller fakta
- både positiva och negativa konsekvenser

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant konsekvens av hur individer eller samhällen påverkas av den globala handeln. • Svaret innehåller minst ett förtydligande i form av exempel eller fakta. <p>eller</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser av hur individer eller samhällen påverkas av den globala handeln. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser av hur individer och samhällen påverkas av den globala handeln. • Svaret innehåller minst två förtydliganden i form av exempel eller fakta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre relevanta konsekvenser av hur individer och samhällen påverkas av den globala handeln. • Svaret innehåller minst tre förtydliganden i form av exempel eller fakta. • Svaret innehåller både positiva och negativa konsekvenser.
<p>Relevanta konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Export av egenproducerade varor ger kapital som kan användas för att importera varor vi har brist på • Större tillgång till varor som de behöver men som de själva inte kan producera • Ökade transporter innebär påfrestningar på miljön • Svenska företag har svårt att konkurrera med företag från låglöneländer • Den globala handeln ger fler jobb för individer som vill sälja till andra länder • Om det handlas billiga kläder från låglöneländer så försvårar man den egna produktionen samtidigt som det kan bidra till mer barnarbete i låglöneländer • Individer kan hitta varor till lägre pris eftersom stort utbud pressar ner priserna 		

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant konsekvens av hur individer **eller** samhällen påverkas av den globala handeln.
- Svaret innehåller **minst ett** förtydligande i form av exempel eller fakta.

eller

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser av hur individer **eller** samhällen påverkas av den globala handeln.

Exempel på elevsvar

Det finns både positiva & negativa saker med den globala handeln. Negativt är väl alla miljögifter som släpps ut vilket bidrar till växthuseffekten. Men det positiva är att vi får ta del av hela världen både när det gäller varor och mat. Vi sparar även mycket pengar på det här.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta konsekvenser av hur den globala handeln påverkar individ och samhälle. Global handel bidrar till växthuseffekten men innebär ett större utbud av varor. Svaret saknar förtydligande.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser av hur individer **och** samhällen påverkas av den globala handeln.
- Svaret innehåller **minst två** förtydliganden i form av exempel eller fakta.

Exempel på elevsvar

Individer påverkas genom att man ser att utbudet förändras. T ex kanske det finns mat från ett annorlunda land i affären eller så öppnar det en kläddaffär med italienskt mode på gatan, men handel med olja och järn t ex märks inte av så mycket. Men om vi skulle sluta få apelsiner från t ex Spanien skulle de flesta märka av det väldigt snabbt. Samhället kan påverkas genom ökad trafik, både lastbilstransporter och flygplanstransporter. Detta gör att utsläpp och slitningar på våra vägar ökar. Men om exporten av varor minskar skulle ju samhällets ekonomi minska, vilket inte är bra alls. Samma sak om importen skulle minska så skulle utbudet minska vilket gör att valmöjligheter för individerna minskar.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta konsekvenser av hur individen och samhället påverkas av den globala handeln. På individnivå lyfts större valmöjlighet fram och förtydligas med exempel som mat eller kläder från andra länder. På samhällsnivå så lyfts ökat transport upp vilket förtydligas när man nämner ökade utsläpp och större slitage på vägar. Svaret innehåller både positiva och negativa konsekvenser.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta konsekvenser av hur individer och samhällen påverkas av den globala handeln.
- Svaret innehåller **minst tre** förtydliganden i form av exempel eller fakta.
- Svaret innehåller **både** positiva och negativa konsekvenser.

Exempel på elevsvar

Vi i Sverige påverkas mycket av den utländska handeln. Vi får nya varor och tjänster utav olika länder i hela världen som vi kan köpa. Vi kan tillverka mer varor om efterfrågan höjs och därefter tjäna mer pengar. Samhället blir rikare eftersom vi säljer varor, alltså export. Men eftersom vi även köper varor från andra länder får vi ett större utbud i t ex mataffärer som gör att individerna/civila kan köpa mer och även lära sig mer om andra världsdelar.

Det är viktigt att exporten är större än importen då det strömmar in mer pengar till Sverige än vad det strömmar ut ifrån Sverige. Individen påverkas om de t ex jobbar på ett företag som har mycket export t ex man säljer till andra länder för att utöka marknaden. Sedan sker en globalisering vilket påverkar samhället genom alla länder knyts ihop och det gör då att företagen i Sverige kan utvecklas och bli fler och större i världen, alltså sälja sitt varumärke vidare som t ex IKEA.

Samhället utökas i handeln och blir i sig ett rikare och mäktigare land. Men även miljön blir sämre då importen och exporten orsakar extrema mängder avgaser, miljöförorening.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller fem relevanta konsekvenser, samhället blir rikare när fler varor tillverkas för export, individer får ett större utbud att välja på i mataffären, individer påverkas också av att företaget de jobbar på säljer till andra länder, länder knyts ihop av handeln och miljön blir sämre. Tre av konsekvenserna förtydligas. Ökad efterfrågan skapar möjlighet att öka tillverkningen och det är viktigt att exporten är större än importen för då strömmar mer pengar in till Sverige. Ett större utbud skapar utrymme för ökad handel men också ny kunskap. Betydelsen av att länder knyts ihop förtydligas genom att det gör att företag utvecklas och kan bli fler och större och att varumärke sprids. Svaret innehåller främst positiva konsekvenser men även en negativ konsekvens finns med, att miljön förorenas av avgaser.

B9 Ungdomsarbetslöshet

--	--	--

Formulering av uppgiften och rätta svar

Markera med kryss om påståendena kan stämma eller inte stämma med tanke på att Joel är och har varit arbetslös under en längre tid!

	stämmer	stämmer inte
a) Joel har inte kunnat flytta hemifrån. Detta beror på att han har haft svårt att skaffa bostad eftersom han saknar en fast inkomst.	☒	☐
b) Eftersom arbetsgivare har skyldighet att anställa arbetslösa kommer Joel snart att få en anställning.	☐	☒
c) Eftersom Joel är ung och saknar högskoleutbildning kan han inte få en fast anställning (tillsvidareanställning).	☐	☒
d) Eftersom Joel blev arbetslös direkt efter gymnasiet så har han hela tiden haft tillgång till en mindre inkomst från A-kassan.	☐	☒
e) Eftersom Joel saknar arbetslivserfarenhet kommer han att ha svårare att få en anställning.	☒	☐
f) Studier visar att personer likt Joel som varit arbetslösa länge har bättre hälsa eftersom de har tid att träna under dagarna.	☐	☒
g) Eftersom Joel har varit arbetslös under en längre tid så kommer hans pension att påverkas och bli lägre när han blir gammal.	☒	☐
h) Politiska beslut kan inte påverka Joels möjligheter att få en anställning.	☐	☒
i) Ett sätt att komma ur arbetslösheten för Joel är att utbilda sig.	☒	☐

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan föra **enkla/relativt väl utvecklade/välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

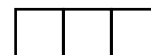
Progression

Progressionen i uppgiften består av hur utvecklade resonemang eleven för om hur arbetslöshet kan påverka en individ. Ju fler korrekta svar eleven har anggett desto mer utvecklat anses resonemanget vara.

Om en elev sätter två kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt. Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-7	E
8	C
9	A

B10 Konsekvenser av att jobba svart

Formulering av uppgiften

Vilka konsekvenser kan det bli av att jobba svart?

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband i form av konsekvenser av att jobba svart
- förtydliganden i form av exempel, fakta eller konsekvenser som utvecklas i flera led
- konsekvenser för både individ och samhälle

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant konsekvens av att jobba svart. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant konsekvens av att jobba svart. • Svaret innehåller minst ett förtydligande i form av exempel eller fakta, alternativt att en konsekvens utvecklas i flera led. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser av att jobba svart. • Svaret innehåller minst två förtydliganden i form av exempel, fakta eller att konsekvenser utvecklas i flera led. • Svaret innehåller konsekvenser för både individ och samhälle.
<p>Exempel på relevanta konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samhället skulle inte fungera - staten får inte in pengar till skola och sjukvård • Det blir orättvist för de andra - då får andra betala mer • Den som arbetar svart har ingen försäkring själv, får ingen pension, har ingen säkerhet eller semester • Man får mer pengar varje månad 		

Vanliga orsaker till att elevsvar inte når nivå E

Svaret innehåller en felaktig konsekvens, exempelvis att om man jobbar svart så har man inte rätt till sjukvård.

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst en** relevant konsekvens av att jobba svart.

Exempel på elevsvar

Eftersom man slipper betala skatt men man tjänar fortfarande pengar, vilket är fel. Alla som jobbar måste betala skatt och bidra till bättre samhälle. Det är orättvist om vissa ska betala skatt och andra inte ska göra det. Samhället ska vara rättvist.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret beskriver en relevant konsekvens av att jobba svart: att det blir orättvist annars, om vissa måste betala medan andra slipper undan.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst en** relevant konsekvens av att jobba svart.
- Svaret innehåller **minst ett** förtydligande i form av exempel eller fakta, alternativt att en konsekvens utvecklas i flera led.

Exempel på elevsvar

För att om alla hade jobbat svart så skulle inga socialavgifter eller skatter betalas. Då skulle staten inte få in tillräckligt mycket pengar till sjukvård, skola, mm. Man skulle vara tvungen att införa avgifter för sjukvård om du t.ex. är sjuk. Det skulle inte heller vara gratis att gå i skolan.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret beskriver en relevant konsekvens av svartjobb nämligen att välfärdssamhället drabbas. Denna konsekvens förtydligas genom exemplet att detta kan leda till att staten skulle kunna bli tvungen ”att införa avgifter” för sjukvård.

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser av att jobba svart.
- Svaret innehåller **minst två** förtydliganden i form av exempel, fakta eller att konsekvenser utvecklas i flera led.
- Svaret innehåller konsekvenser för **både** individ och samhälle.

Exempel på elevsvar

Att man inte bidrar till statsbudgeten med en avgift så att makthavare, kommunen osv. kan få pengar till att förbättra samhället. Om du inte betalar skatt är det nästan lika med att du inte får ta del av din ex. kommunens tillgångar såsom sjukvård, parker, hobbytilläggningar m.m. När man jobbar svart tar man del av allt detta utan att betala, lever på andras bekostnad. Dessutom driver arbetsgivaren en verksamhet och kan ex. nå framgång med det utan att helt betala för arbetskraft. Detta gör det lättare för företaget att hantera budgeten och konkurrera med andra (skattepliktiga) företag. De lurar systemet och gör det sämre för andra medmänniskor.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två relevanta konsekvenser, att individer som arbetar svart inte bidrar till statsbudgeten för att förbättra samhället samt att företag kan driva verksamhet utan att helt betala för arbetskraften. Den första förtydligas med att den som jobbar svart lever på andras bekostnad, genom att ta del av sjukvård m.m. Den andra förtydligas med att det blir lättare att konkurrera med andra företag om man lurar systemet på skattepengar. Svaret innehåller konsekvenser för individen, får tillgång till välfärd utan att bidra själv, men också för samhället, kommunen får inte ”in pengar till att förbättra samhället”.

B11 Media

--	--	--

Formulering av uppgiften och rätta svar

Vilka av följande påståenden om media stämmer eller stämmer inte? Sätt ett kryss för ”stämmer” eller ”stämmer inte” vid varje påstående!

	stämmer	stämmer inte
a) En viktig uppgift för media är att granska beslutsfattare och politiker.	☒	☐
b) En lokaltidning rapporterar framförallt utrikesnyheter.	☐	☒
c) Propaganda vill påverka människor att ta till sig ett speciellt budskap.	☒	☐
d) Insändare skrivs i första hand för att ge läsaren allmän information.	☐	☒
e) Censur används i Sverige för att avslöja en misstänkt brottslings identitet.	☐	☒
f) Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter är exempel på tidningar som ägs och drivs av politiska partier.	☐	☒
g) En bloggtext förmedlar oftast personliga tankar och åsikter.	☒	☐
h) Sveriges Radio (SR) och Sveriges Television (SVT) finansieras främst av reklampengar.	☐	☒
i) Internet har bidragit till att nyheter sprids snabbare än tidigare.	☒	☐
j) De flesta demokratiska länder har pressfrihet.	☒	☐

Uppgiften bedöms utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

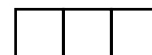
Progression

Uppgiften prövar hur komplexa samband eleven kan beskriva. Ju fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat i sin kunskap om media, vilket här innebär att sambanden blir mer komplexa.

Om en elev sätter två kryss på någon deluppgift räknas svaret på den deluppgiften som ogiltigt. Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar, och belägg utfaller enligt tabell.

Antal rätt	Belägg för nivå
6-7	E
8-9	C
10	A

B12 Lägga ut bilder på internet

Formulering av uppgiften

Resonera om konsekvenser (1-3 st.) med att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier!

Bedömningen utgår utifrån följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband med **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väl-utvecklade och väl** underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang och **till viss del/relativt väl/väl** underbyggda argument och kan då **i viss/förhållandevis stor/stor utsträckning** växla mellan olika perspektiv.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning svaret på uppgiften innehåller:

- relevanta samband i form av konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier
- förtydliganden i form av exempel, fakta eller konsekvenser som utvecklas i flera led
- någon form av perspektivbyte exempelvis positivt och negativt, kort och lång sikt

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier. <p>eller</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst en relevant konsekvens av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier som förtydligas med exempel, fakta eller konsekvenser i flera led. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst två relevanta konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier. • Svaret innehåller minst två förtydliganden i form av exempel, fakta eller att konsekvenser utvecklas i flera led. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svaret innehåller minst tre relevanta konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier. • Svaret innehåller minst tre förtydliganden i form av exempel, fakta eller att konsekvenser utvecklas i flera led. • Svaret innehåller någon form av perspektivbyte exempelvis positivt och negativt, kort och lång sikt.
<p>Exempel på relevanta konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bilder och text ligger kvar länge på internet och det kan vara svårt att radera dem • Någon som jobbar i branschen kanske ser bilderna och blir intresserad • Många följare kan innebära intäkter, t. ex. från annonser eller sponsring • Bilder kan t ex redigeras eller sparas utan tillåtelse • Bilder kan användas av brottslingar för att bedriva utpressning • Man kan ångra något man lagt ut, även långt senare • Man kan bli osams med sina kamrater • Man kan lättare hålla kontakt med människor, nätverket ökar 		

Vanliga orsaker till att svar inte når nivå E

Svaret beskriver fördelar och nackdelar med sociala medier eller målar upp osannolika scenarier, t ex allt blir kaos, man blir mördad.

Belägg för nivå E

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier.

eller

- Svaret innehåller **minst en** relevant konsekvens av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier som förtydligas med exempel, fakta eller konsekvenser i flera led.

Exempel på elevsvar

Om någon lägger ut bilder på sig själv kan hon bli upptäckt som modell eller få "haters" som kan skriva och skicka elaka meddelanden till henne.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier, bilderna skulle kunna göra att man upptäcks som modell och man kan få elaka meddelanden. Ingen av de två konsekvenserna förtydligas.

Belägg för nivå C

- Svaret innehåller **minst två** relevanta konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier.

- Svaret innehåller **minst två** förtydliganden i form av exempel, fakta eller att konsekvenser utvecklas i flera led.

Exempel på elevsvar

Om de drömmer om att bli kändisar är sociala medier helt rätt. Bilder sprids som en löpeld över nätet och man vet aldrig hos vem de hamnar hos (!). Bilderna skulle till slut kunna hamna hos en agent eller en fotograf som ser deras potential. Eftersom att det är relativt enkelt att kontakta någon på sociala medier (!) skulle ett besked kunna vara framme snabbt. Sociala medier i all ära, men bilderna skulle också kunna hamna hos hemska människor som vill dem illa. Det skulle då vara mycket enkelt för dessa människor att kunna ta kontakt för att skicka hot eller pressa ut någon på nakenbilder. Händelser när unga flickor blivit lurade av "fula" gubbar är många just för att det är så enkelt. Det gäller att vara försiktig och källkritisk på nätet.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller två konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier. Båda förtydligas i flera led. Den första tar upp att de kan lyckas med sin dröm om att bli kändis, att bilder sprids snabbt och kan hamna hos en agent som sedan kontaktar dem med besked.

Den andra konsekvensen, att bilderna skulle kunna leda till att de blir lurade av personer som utger sig för att vara någon annan, förtydligas med att det är enkelt att ta kontakt med dem och det kan leda till hot eller press att lägga ut fler bilder, därför gäller det att vara källkritisk.

Bedömningsanvisningen fortsätter på nästa sida

Belägg för nivå A

- Svaret innehåller **minst tre** relevanta konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier.
- Svaret innehåller **minst tre** förtydliganden i form av exempel, fakta eller att konsekvenser utvecklas i flera led.
- Svaret innehåller någon form av perspektivbyte exempelvis positivt och negativt, kort och lång sikt.

Exempel på elevsvar

De konsekvenser som man kan få om man lägger ut bilder på sig själv kan vara att exempelvis att man blir mobbad eller att folk kommenterar negativa saker om personer. Ett annat problem är att alla kan komma åt bilden och göra vad som helst med den exempelvis lägga ut den på andra sociala medier utan att personen i fråga får reda på det.

Det kan även vara positivt om man t ex drömmer om att bli fotomodell om en tjej lägger upp en bild på sig så kanske en stylist ser henne och kontaktar henne eftersom att alla kan se henne.

Om man t ex lägger ut bilder på facebook så står det i avtalet man skriver på att alla bilder kommer finnas på nätet i fem år även om man tar bort bilden. Detta innebär att vem som helst inom dessa åren kan ta bilden även fast den är raderad och lägga upp på nytt.

Bedömningskommentar till exemplet

Svaret innehåller fyra konsekvenser av att lägga ut bilder på sig själv på sociala medier. Man kan få negativa kommentarer, bilder kan stjälas, man kan bli kontaktad för modelljobb och bilderna finns alltid kvar. Att bilder kan stjälas förtydligas med att bilder utan lov läggs upp på andra sociala medier. Konsekvensen att bli kontaktad för modelljobb förtydligas med att en stylist kan få syn på bilden och tillgängligheten gör att det är lätt att ta kontakt. Den sista konsekvensen, bilderna finns alltid kvar, förtydligas med exemplet att Facebook sparar bilder även om den som lagt upp den valt att radera bilden.

Svaret innehåller positiva och negativa konsekvenser, modelljobbet respektive att bilder man vill radera ligger kvar.

3. Instruktioner för sammanställning till ett provbetyg

För att kunna ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå sätts ett sammanvägt provbetyg för varje elev som genomför samtliga delprov. Detta görs i de årskurser där betyg ges. Provbetyget gör det möjligt att göra resultatjämförelser mellan kommuner och skolor, liksom jämförelser över tid.

Sammanvägning till ett provbetyg i samband med provet i samhällskunskap för årskurs 9

När bedömningen av elevens samtliga svar är avslutad sammanställs resultatet på båda delproven tillsammans i det formulär för sammanställning av elevresultat som finns som kopieringsunderlag i detta häfte. Resultatet för varje uppgift förs in genom att sätta kryss i respektive ruta för respektive uppgift. Det är viktigt att notera att visade belägg för kunskaper på en högre nivå också ger belägg för de lägre nivåerna för samma uppgift. Ett belägg för nivå C för en uppgift ger således belägg även för nivå E på samma uppgift. När beläggen i båda delproven sammanställs räknas de samman för varje del av kunskapskraven och varje nivå. Antalet E-, C- och A-belägg förs in på rätt rad under respektive del av kunskapskraven.

Provbetyget är beroende av dels totalt antal belägg, dels vilken nivå de erhållna beläggen omfattar. Beläggen för nivå E ska också vara fördelade över de tre delarna av kunskapskraven som prövas. Sammanfattningsvis avgörs provbetyget av tre faktorer:

- totalt antal belägg på provet
- antalet belägg på olika nivåer
- att beläggen är fördelade över de tre delarna av kunskapskraven

Gränserna för provbetygen har tagits fram med etablerade metoder där verk-samma lärare har skattat uppgifternas svårighetsgrad. De gränser som anges för provbetyg bygger på att eleven deltagit i båda delproven.

Formulär för sammanställning av elevresultat, steg för steg

1. Summera elevens visade belägg för de olika nivåerna samt elevens totalbelägg.
2. Fyll i om elevens belägg är fördelade över de tre delarna av kunskapskraven. Notera med ett ja eller ett nej i rutan.
3. Fastställ elevens provbetyg med hjälp av tabellen på sid. 60.

På följande sidor finns exempel på ifyllda formulär för sammanställning av elevresultat.

Exempel från uppgift B12 i årets ämnesprov

Uppgiften ger eleven möjlighet att visa belägg för nivå A, vilket innebär att man också kan visa belägg enbart för nivå E, eller enbart för nivå E och C.

Notera så här om eleven visat belägg för nivå E, men inte högre nivåer.

Uppgift B12							☒	☐	☐
	E	C	A	E	C	A	E	C	A

Notera så här om eleven visat belägg på nivå C:

Uppgift B12							☒	☒	☐
	E	C	A	E	C	A	E	C	A

Notera så här om eleven visat belägg på nivå A:

Uppgift B12							☒	☒	☒
	E	C	A	E	C	A	E	C	A

Tabell 1. Gränser för provbetyget i samhällskunskap i årskurs 9

Provbetyg	Minsta antal belägg totalt	Fördelning på nivåer	Fördelning på delar av kunskapskrav
E	16		Belägg för nivå E ska vara fördelade på samtliga delar av kunskapskraven
D	24	Totalt 8 av beläggen ska finnas på nivå C eller nivå A	
C	34	Totalt 13 av beläggen ska finnas på nivå C eller nivå A	
B	46	Totalt 8 av beläggen ska finnas på nivå A	
A	55	Totalt 13 av beläggen ska finnas på nivå A	

För provbetyg E

ska eleven ha minst 16 belägg totalt. Belägg för nivå E ska vara fördelade på samtliga delar av kunskapskraven.

För provbetyg D

ska eleven ha minst 24 belägg totalt, varav minst 8 på nivå C eller sammanlagt 8 på nivå C plus A. Belägg för nivå E ska vara fördelade på samtliga delar av kunskapskraven.

För provbetyg C

ska eleven ha minst 34 belägg totalt, varav minst 13 på nivå C eller sammanlagt 13 på nivå C plus A. Belägg för nivå E ska vara fördelade på samtliga delar av kunskapskraven.

För provbetyg B

ska eleven ha minst 46 belägg totalt, varav minst 8 på nivå A. Belägg för nivå E ska vara fördelade på samtliga delar av kunskapskraven.

INSTRUKTIONER FÖR SAMMANSTÄLLNING TILL ETT PROVBETYG

För provbetyg A

ska eleven ha minst 55 belägg totalt, varav minst 13 på nivå A. Belägg för nivå E ska vara fördelade på samtliga delar av kunskapskraven.

Tre elevexempel på uträkning av provbetyg

Elev 1

Eleven har totalt visat 48 belägg varav 8 belägg för nivå A. Visade belägg för nivå E är fördelade på de tre delarna av kunskapskraven. Provbetyget blir B.

	Första delen av kunskapskraven			Andra delen av kunskapskraven			Tredje delen av kunskapskraven			Totalt antal belägg för eleven per nivå:	Max antal belägg per nivå:	Har eleven visat belägg för nivå E i alla tre delar av kunskapskraven?		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A					
Max antal belägg	12	12	10	6	6	6	6	6	6					
Visat belägg för nivå E	10			5			6			E	21	24		
Visat belägg för nivå C		8			5			6		C	19	24	Ja	Nej
Visat belägg för nivå A			4			2			2	A	8	22		
Summering av totalt visade belägg:											48	70	Provbetyg:	B

Elev 2

Eleven har totalt visat 42 belägg varav 18 för nivå C och 1 för nivå A, dvs. totalt 19 visade belägg för nivå C och/eller nivå A. Visade belägg för nivå E är fördelade på de tre delarna av kunskapskraven. Provbetyget blir C.

	Första delen av kunskapskraven			Andra delen av kunskapskraven			Tredje delen av kunskapskraven			Totalt antal belägg för eleven per nivå:	Max antal belägg per nivå:	Har eleven visat belägg för nivå E i alla tre delar av kunskapskraven?		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A					
Max antal belägg	12	12	10	6	6	6	6	6	6					
Visat belägg för nivå E	11			6			6			E	23	24		
Visat belägg för nivå C		9			4			5		C	18	24	Ja	Nej
Visat belägg för nivå A			1			0			0	A	1	22		
Summering av totalt visade belägg:											42	70	Provbetyg:	C

INSTRUKTIONER FÖR SAMMANSTÄLLNING TILL ETT PROVBETYG

Elev 3

Eleven har visat totalt 17 belägg varav 2 belägg för nivå C. Visade belägg för nivå E är **inte** fördelade på de tre delarna av kunskapskraven. Provbetyget blir F.

	Första delen av kunskapskraven			Andra delen av kunskapskraven			Tredje delen av kunskapskraven			Totalt antal belägg för eleven per nivå:	Max antal belägg per nivå:	Har eleven visat belägg för nivå E i alla tre delar av kunskapskraven?		
	E	C	A	E	C	A	E	C	A					
Max antal belägg	12	12	10	6	6	6	6	6	6					
Visat belägg för nivå E	9			6						E	15	24	Ja	Nej
Visat belägg för nivå C		2								C	2	24		
Visat belägg för nivå A										A		22		
Summering av totalt visade belägg:										17	70	Provbetyg:	F	

Instruktioner för inrapportering av provresultat

Elevernas resultat på proven samlas in på nationell nivå. Detta görs för att kunna följa upp och utvärdera kvaliteten i svensk skola, för forskning och för att kunna utveckla proven. Skolan ska skicka in uppgifter till två insamlingar. Utöver dessa två insamlingar samlar även Skolinspektionen in elevprestationer från vissa skolor för omdömande. Om skolan ingår i Skolinspektionens urval skickas information om insamlingen ut till rektorn.

Insamling 1

Statistiska centralbyrån (SCB) samlar på uppdrag av Skolverket in information om provresultaten för samtliga elever som gör provet. Informationen om den här insamlingen skickar SCB ut till skolorna via brev. Skolan ska rapportera in provresultaten till SCB senast den **18 juni 2017**.

Insamling 2

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik vid Göteborgs universitet som konstruerar provet på uppdrag av Skolverket samlar in ett urval av elevprestationer samt resultat på uppgiftsnivå. De tar också fram en enkät där lärare ombeds lämna synpunkter på provet. Resultaten och synpunkterna används för att kvalitetssäkra och utveckla provet.

Inskickning av elevprestationer

Skolan ska skicka in kopior på bedömda elevhäften i sin helhet inklusive formulär för sammanställning av elevresultat (kopieringsunderlag 1 s. 66) för de elever som är födda den 15:e i varje månad. Kopiera också kopieringsunderlag 2 på s. 67 i detta häfte, fyll i uppgifterna, och bifoga det med det inskickade materialet. Skicka materialet senast den **30 juni 2017** till:.

Göteborgs universitet, IPS
 Nationella prov Samhällskunskap
 Box 300
 405 30 Göteborg

INSTRUKTIONER FÖR SAMMANSTÄLLNING TILL ETT PROVBETYG

Delprov	Provmaterial att skicka in per elev
Delprov A+B	Kopia av bedömda elevhäften Delprov A plus B Observera att hela prov kopieras, även obesvarade uppgifter.
Övrigt	Ifyllt "Formulär för sammanställning av elevresultat" som finns som kopieringsunderlag, s. 66. Ifyllt kopieringsunderlag 2, s. 67.

Digital inrapportering av resultat

Skolan ska göra en digital inrapportering av resultat på uppgiftsnivå för de elever som är födda den 6, 16 och 26 i varje månad. Detta ska ske senast den **30 juni 2017**.

Rapportera in resultaten så här:

Detta görs digitalt via webben på:

www.npso.se/inrapportering17

Aktiveringskod: 9sh17

Följ instruktionerna på webben

Lärare ges också möjlighet till en *frivillig inrapportering av en hel klass*. Om man använder denna möjlighet kan man få jämförelse på gruppnivå av utfallet på ämnesprovet mellan den enskilda klassen och ett genomsnittligt urval av elever i Sverige. Detta visualiseras även genom att utfallet redovisas för de olika delarna av kunskapskraven som provas. Urvalet av elever grundar sig på den inrapportering som lärare har gjort för elever födda den 6:e, 16:e och 26:e i varje månad. På individnivå räknas provbetyget automatiskt fram om den frivilliga inrapporteringen används. Om du har elever som tillhör det urval som ska rapporteras in och även vill göra den frivilliga inrapporteringen av en hel klass kan du göra detta samtidigt. Mer information finns på:
www.npso.se/inrapportering17
Aktiveringskod: 9sh17 Följ instruktionerna.

Lärarenkät

Lärarna lämnar synpunkter på provet och gör detta genom att fylla i en digital lärarenkät. Enkäten är öppen till och med den 30 juni 2017.

Fyll i lärarenkäten så här:

Gå in på www.npso.se/inrapportering17

Aktiveringskod: 9sh17

Fyll i lärarenkäten.

Tryck på **Skicka enkäten** när du är färdig.

Resultaten på provet i relation till slutbetyget

I grundskolan ska de nationella proven användas för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till grundskolans kunskapskrav. I årskurserna 6 och 9 ska de även användas som stöd för betygssättningen. Det är alltså viktigt att läraren beaktar provresultaten vid betygssättningen. Resultaten ska då även sättas i relation till det övriga betygsunderlag som läraren har samlat in.

Det nationella provet prövar stora delar av kunskapskraven, men det kan inte pröva allt i en kursplan. Uppgifterna i proven är utprovade i stor skala tillsam-

mans med elever och lärare för att säkerställa att bedömningen blir så tillförlitlig som möjligt. Resultaten från de olika delproven ger läraren en möjlighet att urskilja hur eleven har presterat i förhållande till olika delar av kunskapskraven. Provbetyget sammanfattar de kunskaper som eleven har visat i provet.

När läraren vid betygssättningen i slutet av terminen tar ställning till en elevprestation som har gjorts vid ett enskilt tillfälle behöver hon eller han vara medveten om att elevens resultat kan ha påverkats av tillfälligheter. Det kan till exempel handla om att eleven har missuppfattat en uppgift eller haft en dålig dag. Elevens slutbetyg kan alltså av olika skäl bli ett annat än provbetyget.

På nationell nivå, huvudmannta- och skolnivå används de nationella proven för att göra övergripande analyser av resultat. Detta görs bland annat för att främja en likvärdig betygssättning. I de fall som det finns stora avvikelser mellan provbetyg och terminsbetyg/slutbetyg på klass- eller skolnivå beror detta sannolikt inte på tillfälligheter. Det kan då finnas anledning att göra en analys av varför dessa skillnader finns och om betygssättningen på skolan kan anses likvärdig i förhållande till övriga skolor i landet.

4. Kopieringsunderlag och webbmateriäl

I det här kapitlet finns följande kopieringsunderlag att använda vid genomförande av provet.

- Kopieringsunderlag 1: Formulär för sammanställning av elevresultat
- Kopieringsunderlag 2: Försättsblad till kopierade elevlösningar. Underlaget ska fyllas i och skickas in till det provansvariga universitetet tillsammans med kopior av elevernas lösningar.

Övrigt webbmateriäl

Vad gäller övriga resurser på webben se *Lärarinformation* s. 7 och *Bedömningsanvisningar* s. 63.

KOPIERINGSUNDERLAG 1

Elevens namn:										Födelsedatum:				
Skola:										Klass eller grupp:				
Samhällskunskap åk 9	Första delen av kunskapskraven			Andra delen av kunskapskraven			Tredje delen av kunskapskraven			<p>Första delen av kunskapskraven</p> <p>Eleven har /.../ kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då /.../ samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett /.../ fungerande sätt.</p> <hr/> <p>Andra delen av kunskapskraven</p> <p>Eleven kan föra /.../ resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då /.../ samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.</p> <hr/> <p>Tredje delen av kunskapskraven</p> <p>Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv, och beskriver då /.../ samband med /.../ underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med /.../ resonemang och /.../ underbyggda argument och kan då till viss del växla mellan olika perspektiv.</p>				
Delprov A	E	C	A	E	C	A	E	C	A					
Uppgift A1	☐	☐												
Uppgift A2	☐	☐	☐											
Uppgift A3							☐	☐	☐					
Uppgift A4	☐	☐	☐											
Uppgift A5	☐	☐	☐											
Uppgift A6				☐	☐	☐								
Uppgift A7				☐	☐	☐								
Uppgift A8	☐	☐	☐											
Uppgift A9	☐	☐	☐											
Uppgift A10	☐	☐	☐											
Uppgift A11							☐	☐	☐					
Uppgift A12							☐	☐	☐					
Delprov B	E	C	A	E	C	A	E	C	A					
Uppgift B1	☐	☐												
Uppgift B2	☐	☐	☐											
Uppgift B3				☐	☐	☐								
Uppgift B4	☐	☐	☐											
Uppgift B5				☐	☐	☐								
Uppgift B6							☐	☐	☐					
Uppgift B7							☐	☐	☐					
Uppgift B8				☐	☐	☐								
Uppgift B9				☐	☐	☐								
Uppgift B10	☐	☐	☐											
Uppgift B11	☐	☐	☐											
Uppgift B12							☐	☐	☐					
	E	C	A	E	C	A	E	C	A					
Max antal belägg	12	12	10	6	6	6	6	6	6					
Antal belägg för nivå E	☐			☐			☐			E	<input type="text"/>	24	Ja	Nej
Antal belägg för nivå C		☐			☐			☐		C	<input type="text"/>	24		
Antal belägg för nivå A			☐			☐			☐	A	<input type="text"/>	22		
Summering av totalt visade belägg:											<input type="text"/>	70	Provbetyg:	<input type="text"/>

Provbetyget i formuläret sammanfattar de kunskaper som eleven har visat i det nationella provet. *Slutbetyget* behöver inte vara detsamma som provbetyget eftersom slutbetyget grundar sig på alla kunskaper som eleven har visat i ämnet.

Försättsblad till kopierade elevlösningar

För fortsatt utveckling av ämnesprovet i samhällskunskap är vi helt beroende av att få underlag som hjälper oss i vår fortsatta analys av provet. Vi är mycket tacksamma för din medverkan i detta arbete!

Gruppen för nationellt ämnesprov i samhällskunskap åk 9

Försättsblad till de kopierade elevlösningarna för elever födda den 15:e varje månad

Detta underlag (i ett exemplar) kopieras, fylls i och skickas **tillsammans** med:

- Helt kopierat elevhäfte för delprov A (inklusive ej genomförda uppgifter).
- Helt kopierat elevhäfte för delprov B (inklusive ej genomförda uppgifter).
- ”Formulär för sammanställning av elevresultat”.

för varje elev född den 15:e i varje månad.

Observera:

Det är mycket väsentligt att **all** information i båda **två** häftena kopieras. Vi använder dessa underlag på flera olika sätt, där det är mycket viktigt att elevens samtliga svar finns med. Alla uppgifter i elevhäftet, även om eleven **inte** skrivit inklusive alla eventuella lösblad, eller baksidor som eleven skrivit på, skickas med.

Elevuppgifter

Elevens erhållna resultat på varje uppgift syns i ”Formulär för sammanställning av elevresultat”, och det är viktigt att dessa är fullständigt ifyllda, en för varje elev. Kopieringsunderlaget finns i häftet *Bedömningsanvisningar*. På formuläret anges:

- Namn
- Kön
- Provbetyg
- Om eleven följer kursplanen i SvA

Elevens namn måste framgå på framsidan av delprov A och Delprov B, och på ”Formulär för sammanställning av elevresultat”.

Hantera materialet med tanke på att sekretess gäller till 30 juni 2023.

Kommun:

Skola:

Materialet skickas till följande adress:

Göteborgs universitet/IPS
Nationella prov Samhällskunskap
Box 300
405 30 Göteborg

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK